

SZÉKESFEHÉRVÁR MEGYEI JOGÚ
VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

ZÁRÓJELENTÉS

„SZÉKESFEHÉRVÁR, NEMZETI EMLÉKHELY FEJLESZTÉSE”
ÉPÍTÉSZETI ÖTLETPÁLYÁZAT

2009. OKTÓBER

A beérkezett pályaművek száma, a tervbírálat lebonyolításának lényeges körülményei

„A Székesfehérvár Nemzeti Emlékhely fejlesztése” címmel meghirdetett építészeti ötletpályázat tervpályázati dokumentációját **57** tervező, illetve tervező szervezet vásárolta meg. A tervpályázati kiírással kapcsolatban 40 kérdés érkezett be, amelyre a Bíráló Bizottság a válaszokat határidőben megadta.

Az ötletpályázaton építész végzettséggel rendelkező természetes személyek, illetve ilyenekkel alkalmazási vagy szerződéses jogszonyban álló szervezetek vehettek részt.

A tervpályázatra 52 pályamű érkezett.

A pályaművek bírálati munkáját a Bíráló Bizottság Székesfehérvárott, a Városház tér 2. sz. alatt lévő épület I. emeleti nagytermében végezte.

A Bíráló Bizottság a pályaműveket tartalmazó csomagok felbontása előtt megállapította, hogy

a./ A pályázati kiírást 57-en vették ki

b./ Az ötletpályázat technikai lebonyolítását végző HORBER Beruházási Tanácsadó és Tervező Mérnökiroda Kft. (1114 Budapest, Bartók Béla út 66.) címére 52 pályaművet tartalmazó csomag érkezett.

c./ A pályaművek csomagján lévő feladóvevényből megállapítható a feladás időpontja és ebből az, hogy - 1 pályaművet (RR 81054023 1 AT ragszámú) a beadási határidő után adtak postára

d./ A pályaművek csomagján lévő feladóvevényből megállapítható, hogy 1 pályamű (CO 0000 9114155996 0000 ragszámú) feladóvevényén szerepel a feladó neve, mellyel a pályázó megsértette a titkossági előírásokat.

e./ A pályaművek csomagolása ép volt és rajtuk megkülönböztetésre alkalmas jelzés nem volt.

A csomagolást illetően tehát a titkosság nem szenvedett sérelmet.

A pályaművek felbontása során a Bíráló Bizottság megállapította, hogy

a./ a beküldési határidő előtt (2009. október 5-én 24⁰⁰ óra) 51 pályamű került feladásra,

b./ a titkosság megsértésére utaló adat, jelzés az egyes munkarészekben nem található

c./ RR 81054023 1 AT ragszámú pályamű késve érkezett, az felbontásra nem került

d./ a CO 0000 9114155996 0000 ragszámú pályamű feladóvevényén szerepelt a feladó neve, az felbontásra nem került.

A Bíráló Bizottság a fentiekre tekintettel megállapította, hogy a pályaművek száma: 50 db

Az 50 pályaművet tartalmazó dokumentációról a Bíráló Bizottság megállapította, hogy megfelelnek a pályázati kiírásban meghatározott tartalmi és formai követelményeknek, valamint, hogy ezek egyike sem sértette meg a titkossági előírásokat.

A Bíráló Bizottság tevékenységéről és a pályaművek bírálatáról folyamatos jegyzőkönyv készült.
Minden pályaműről részletes bírálat készült.

A Bíráló Bizottság a pályaműveket komplexen, a tervpályázati kiírásban meghatározott, alábbi szempontok szerint értékelte:

Építészeti szempontrendszer:

A bírálati munka során a Bíráló Bizottság az egyes pályaműveket komplex szakmai összetételű szempontok alapján vizsgálta. Ezt követően az egyes pályaművekben található építészeti-fejlesztési megoldások egészének építészeti minősége, illetve a pályaművekben található egyes ötletek vagy rész megoldások eredetisége okán a Bíráló Bizottság kiemelte azokat a pályaműveket, amelyeket a továbbtervezés programjának meghatározása szempontjából előremutatónak, hasznosnak értékelt. Az ezen pályaművekben fellelhető értékek és javaslatok további részletes elemzését, a különböző bírálati szempontok szerinti ütköztetését követően alakította ki a Bíráló Bizottság a díjazásban és megvételben részesített pályaművek sorolását, valamint – az egyes pályaművek értékeinek összevetésével, azok arányainak megfelelően – megállapította a pályaművek díjazását az alábbiak szerint:

A díjat, illetve megvételt nyert pályaművek felsorolása:

A Bíráló Bizottság egyhangú határozattal elfogadta valamennyi pályamű részletes bírálatát, az összefoglaló értékelést és az ajánlásokat.

A Bíráló Bizottság a bírálattal kapcsolatos iratokat a Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata képviselőjének adja át megőrzésre.

A Bíráló Bizottság az egyes pályaművek részletes bírálatának elfogadása után – egyhangúlag – úgy döntött, hogy a pályaművek díjazására és vételére szánt teljes összeget: 31.500.000 Ft, kiadja.

A Bíráló Bizottság úgy döntött:

- az 50-es bírálati sorszámú pályaművet bruttó 7 millió forint összegű I. díjban,
- a 34-es bírálati sorszámú pályaművet bruttó 6 millió forint összegű II. díjban,
- a 29-es bírálati sorszámú pályaművet bruttó 5 millió forint összegű III. díjban,
- a 2-es, 4-es, 45-ös bírálati sorszámú pályaműveket – rangsorolás nélkül - bruttó 2,5-2,5 millió forint összegű kiemelt megvételben,
- a 37-es és 44-es bírálati sorszámú pályaműveket – rangsorolás nélkül - bruttó 1,5-1,5 millió forintos megvételben,
- a 3-as, 20-as, 25-ös, 27-es, 41-es, 46-os bírálati sorszámú pályaműveket – rangsorolás nélkül – bruttó 500-500 ezer forint összegű megvételben részesíti.

A Bizottság a fenti döntését követően a zárójelentést lezárta, és azt a felolvasás után egyhangúlag jóváhagyta.

A „Székesfehérvár Nemzeti Emlékhely fejlesztése” címmel kiírt építészeti ötletpályázat során a bírálatról felvett folyamatos jegyzőkönyv, zárójelentés, összefoglaló értékelés és ajánlások, továbbá az egyes pályaművek részletes bírálatainak lezárását és aláírását követően a Bíráló Bizottság a pályázók nevét és adatait tartalmazó – lezártan és sértetlenül talált – borítékok közül a díjazásban és megvétélben részesített pályaművekhez tartozó borítékokat felbontotta, és megállapította, hogy a díjazásban és megvétélben részesített pályaművek szerzői a következők:

A díjazott, illetve megvétélben részesített pályaművek szerzői

7 millió forintos I. díjban részesült az 50. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0047351224 0000), amelynek szerzője:

CET BUDAPEST Kft.

1011 Budapest, Szőnyeg u. 1.

Tervezők: Csomay Zsófia, Nagy György

Szakági tervezők: Csontos Csenge

Munkatársak: Márialigeti Anna, Felcsuti Anna, Gulyás Erzsébet

6 millió forintos II. díjban részesült a 34. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0047496327 0000), amelynek szerzője:

mima építész műhely Kft.

7624 Pécs, Alkotmány u. 34 3/2

Tervezők: Dr. Rohoska Csaba, Szösz Klaudia

Munkatárs: Szabó Miklós

5 millió forintos III. díjban részesült a 29. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: BE 22277677 7 HU), amelynek szerzője:

KÖZTI Zrt.

1012 Budapest, Pálya u. 4-6.

Tervező: Skardelli György

Munkatársak: Borbély András, Csízy László, Kelemen Bálint, Petri Dávid

Rangsorolás nélkül 2,5 millió forintos kiemelt megvételben részesült a 2. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: BE 22279968 0 HU), amelynek szerzője:

Török és Balázs Építészeti Kft.

1027 Budapest, Horvát u. 1.

Tervezők: Balázs Mihály, Török Dávid, Falvai Balázs, Tatár Balázs

Szakági tervező: Somogyi Krisztina

Rangsorolás nélkül 2,5 millió forintos kiemelt megvételben részesült a 4. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CO 0000 9115613367 0000), amelynek szerzője:

RB - STÚDIÓ Bt.

8866 Becsehely, Kossuth u. 44.

Tervező: Balázs Attila

Rangsorolás nélkül 2,5 millió forintos kiemelt megvételben részesült a 45. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0047469381 0000), amelynek szerzője:

BOZSÓ ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ Kft.

1023 Budapest, Török u. 7.

Tervező: Bozsó Csongor

Munkatársak: Nagy Ádám, Bakaity Beáta, Eke Tamás

Rangsorolás nélkül 1,5 millió forintos megvételben részesült a 37. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0046950710 0000), amelynek szerzője:

Hajnal Építésziroda Kft.

1117 Budapest, Nádorligeti út 8/F

Tervezők: Hajnal Zsolt, Kendelényi Péter

Munkatársak: Ámon-Kovács Judit, Hajnal Ödön, Kállai Gábor, Lengyel Ágnes, Szalánczy Kolos, Szüle Péter

Rangsorolás nélkül 1,5 millió forintos megvételben részesült a 44. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 46988788 0000), amelynek szerzője:

ARCHAI Kft.

1165 Budapest, Futórózsa u. 9.

Tervezők: Kövér István, Gutowski Róbert

Szakági tervező: Kerek István

Rangsorolás nélkül 500 ezer forintos megvételben részesült az 3. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CO 0000 9217904706 0000), amelynek szerzője:

R+G Építész Műhely Kft.

7635 Pécs, Donátusi út 13.

Tervező: Rétfalvi Donát

Munkatársak: Gerse Dániel, Kozák Barnabás, Mátételki Ákos

Rangsorolás nélkül 500 ezer forintos megvételben részesült a 20. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0043039744 0000), amelynek szerzője:

DPI DESIGN Kft.

1022 Budapest, Ribáry u. 6.

Tervezők: Pintér Tamás, Kéver Tamás, Kovács Péter, Dombi Miklós

Munkatársak: Hideg Máté, Lepkanics Zsuzsa, Fellner Anita

Rangsorolás nélkül 500 ezer forintos megvételben részesült a 25. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CO 0000 9116772322 0000), amelynek szerzője:

Építész Stúdió Kft.

1016 Budapest, Krisztina krt. 71.

Tervezők: Keller Ferenc, Hönich Richárd, Fialovszky Tamás, Nagy Iván, Sólyom Benedek, Félix Zsolt, Láris Barnabás, Várkonyi Andrea

Munkatársak: Kápolnás Gergely, Mohácsi Sándor

Rangsorolás nélkül 500 ezer forintos megvételben részesült a 27. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CO 0000 9117893531 0000), amelynek szerzője:

KARÁCSONY ÉPÍTÉSZ IRODA Kft.

2500 Esztergom, Rákóczi tér 2/a

Tervezők: Karácsony Tamás, Kemes Balázs, Vesztergom Ádám

Rangsorolás nélkül 500 ezer forintos megvételben részesült az 41. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0046950635 0000), amelynek szerzője:

HETEDIK MŰTEREM Kft.

1121 Budapest, Hangya lépcső 9.

Tervezők: Szabó Levente, Almer Orsolya, Simon Orsolya, Tánczos Tibor

Szakági tervezők: Gyüre Borbála, Dr. Armuth Miklós

Munkatárs: Páll András

Rangsorolás nélkül 500 ezer forintos megvételben részesült az 46. bírálati sorszámú pályamű (ragszám: CG 0000 0047015063 0000), amelynek szerzője:

MÉRTÉK ÉPÍTÉSZETI STÚDIÓ Kft.

1093 Budapest, Lónyai u. 29.

Tervezők: Paulinyi Gergely, Dr. Komjáthy Attila, Dr. Reith András

Szakági tervező: Dávid Ferenc

Munkatársak: Burján Gergő, Szirmai Balázs, Lukács zsombor, Fábián László

A tervpályázat eredményének összefoglaló értékelése

A kiíró Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata nyílt, titkos építészeti ötletpályázatot írt ki a Szent István Bazilika romkertjére. A tervpályázat célja a Nemzeti Emlékhely rendezése, a pusztuló régészeti emlékek megmentése és a hely jelentőségének megfelelő bemutatása. Mindezt az építészeti, kertépítészeti és képzőművészeti nyelven mutassa be az emlékhely történeti jelentőségére való tekintettel.

A kiíró a tervpályázat alapján kívánta kiválasztani azokat a terveket illetve tervezőket, amelyek a legjobb ötleteket és megoldásokat adják.

A tervpályázat a vonatkozó előírások szerint lett meghirdetve 2009. augusztus 5-től. A beadási határidőig 2009. október hó 5-e 24⁰⁰ óráig 57-en vásárolták meg a kiírást és 52-en adták be. 1 pályázó a megadott határidő után adta be a pályaművét, 1 pedig megsértette a titkosságot. Ezt a két pályamunkát a Bíráló Bizottság felbontás nélkül a további részletes bírálatból kizárta.

A többi 50 pályaművet a Bíráló Bizottság felbontotta és megállapította, hogy a pályaművek mindenben megfelelnek a kiírásnak, a titkosságot nem sértik.

A beérkezett pályaművek mindenképp igazolták a kiíró önkormányzat helyes szándékát, hogy a több éve húzódó tervezési és engedélyezési folyamatot megszakítva mégis tervpályázat útján kíván újabb ötleteket beszerezni.

A benyújtott pályaművek igazolták, hogy a kiírásban megfogalmazott célok és programok megvalósíthatók.

Bár olyan pályamű nem volt, amely minden feltételnek egyaránt magas színvonalon megfelelt, de a beérkezett javaslatok a továbbtervezés alapjául szolgálhatnak és számtalan jó, felhasználható ötletet tartalmaznak. Mindezek alapján a Bíráló Bizottság a pályázatot eredményesnek és sikeresnek minősítette.

A pályaművekben szereplő megoldások nagyon különbözőek voltak. A szerzők alaposan tanulmányozták a helyszíni adottságokat, a történeti-történelmi múlt eseményeit. A meglévő archeológiai, muzeológiai, építészeti és szakrális értékek, valamint az előzmények és adottságok alapos ismerete sem vezette a szerzőket megfelelő következtetésre és megoldásokra. Az igen sokféle, sokszínű javaslat is azt bizonyítja, hogy a feladat rendkívül érzékeny, nehéz és összetett.

I. Beadott pályaművek tipológiája

a romok bemutatása

- 1 a rommező teljes/részleges kis belmagasságú lefedése masszív földemmel - felette (a környezethez képest megemelt) köztér - a felületbe süllyesztett, síkban tartott, illetve kiemelkedő bevilágítókkal
- 2 a rommező teljes/részleges változó belmagasságú (hullámzó, dombszerű) tömör lefedése – felette járható/nem járható zöldterület - a felületbe süllyesztett, síkban tartott, illetve kiemelkedő bevilágítókkal
- 3 a rommező teljes/részleges kis belmagasságú lefedése járható üvegföldemmel - felette (a környezethez képest megemelt) köztér
- 4 a rommező teljes/részleges azonos/változó belmagasságú tömör lefedése "ellebegtetett" baldachin-szerű tetővel

- 5 a rommező teljes/részleges azonos/változó belmagasságú transzparens lefedése "ellebegtetett" acél-üveg tetővel, vagy ponyvaszerkezettel
- 6 a rommező teljes/részleges fedése "ellebegtetett" zárt/transzparens épülettessel
- 7 a rommező egy része felett azonos/változó belmagasságú zárt/nyitott acél-üveg-fa csarnok emelése (szakrális/múzeumi funkcióval)
- 8 kollonáddal kerített (részben fedett) új köztér a romterület felett
- 9 a rommező egy része felett új (zárt) épülettömeg(ek) emelése (szakrális/múzeumi funkcióval)
- 10 a romterülettől függetlenített új épület(ek) (múzeum, kőtár) létesítése

Az építészeti-társművészeti alkotás, felépítmények megjelenési formái:

- a. építészeti jelek ("torony" -szerű és/vagy "ház"-szerű)
 - funkciókkal (kilátó, múzeum, felülvilágító) vagy funkció nélkül ("csak" jel)
 - tömör (beton, téglá, fa), transzparens (acél, acél-üveg) vagy a kettő együtt
 - az egykori tornyok, sírok felett, vagy szabadon komponált helyre telepítve
 - szabályos vagy szabálytalan geometriával
- b. társművészeti jelek ("szobor"-szerűek)
 - szakrális (pl. kereszt) és állami (pl. korona, jogar) jelképek
 - átírt térformák (direkt vagy elvont utalások az előzményekre)
- c. kertművészeti megoldások
- d. egyéb (pl: médiaművészet)

megjegyzés: az egyes típusok ritkán jelennek meg tisztán inkább különböző kombinációkban fordulnak elő

II. A tervpályázat elvárásainak való megfelelés szempontjai

A Bíráló Bizottság az alábbi szempontok szerint vizsgálta és értékelte a beadott pályamunkákat:

1. Városszerkezet

- hogyan értelmezik a romterületnek a városszerkezetben elfoglalt kulcsfontosságú helyzetét
- szervesen kapcsolódnak-e a kialakult városszerkezethez
- figyelembe veszik-e a történeti városmag érték-megőrző fejlődését, az emlékhely és a romkert abba való szerves illeszkedését, térbeli és funkcionális kapcsolódásait

2. A romok bemutatása, védelme

- az emlékhely jelentőségéhez méltóan fogalmazzák-e újra a rommaradványok bemutatását - a laikusok számára is érthető módon
- a megoldások egyúttal lehetőséget kínálnak-e a romterület egészének áttekintésére
- újraértelmezik-e a megmaradt fragmentumok alapján a helyszín „pusztulás-történetét”, (esetleges utalásokkal az Érdy illetve a Henszlmann féle korai kutatásokra, a Dercsényi-Lux féle, majd a Kralovánszky-Erdei féle kutatásokra és helyreállításokra)
- gondoskodnak-e a pusztuló régészeti elemek, falak védelméről biztonságosan megvédve a bazilika rommaradványait
- építészeti megoldásaik figyelembe veszik-e a különböző korú és jelentőségű régészeti és építészeti elemeket, szervesen kapcsolódnak-e azokhoz
- szerkezeteiknél és anyaghasználatuknál figyelembe veszik-e a műemlékvédelem, a műemlék-helyreállítások alapvető szabályait, nem károsítják-e a meglévő értékeket, lehetővé teszik-e - a további kutatások függvényében - a későbbiekben esetlegesen felmerülő szükséges változtatásokat
- felépítményeiknek (védőtető, jel, stb.) a romterületen történő letámasztásánál figyelembe veszik-e a régészeti kutatások eredményeit, roncsolás-mentes technológia alkalmazásával kihasználva a történeti falszerkezetek kínálta lehetőségeket

3. Kertépítészet

- a romterület kertépítészeti rendezésével, a Szt. István sír és a bazilika teljes vagy részleges lefedésével méltó és jól használható környezetet biztosítanak a különféle megemlékezésre, egyházi szertartásokhoz
- törekednek-e a püspökkert zöldterületével való vizuális kapcsolatra

4. Építészeti-társművészeti alkotás, felépítmény

- az építészeti, a kertépítészeti és a társművészetek nyelvén felhívják-e a figyelmet az emlékhely eszmei és történelmi jelentőségére
- a nemzeti emlékhely megjelölését, egyértelmű szimbólummal, az építészeti és a társművészetek mai eszközeivel érik-e el
- kerülnek-e a helyszín értékeitől független, öncélú megoldásokat, a rekonstruktív jellegű, túlzottan látványos javaslatokat, amelyek a meglévő maradványok „leértékelődését” jelenthetik

5. Egyéb:

- figyelembe veszik-e az EU-s projekt forrásait (összesen maximum nettó 800 millió Ft kivitelezési költség)
- élnek-e ütemezett javaslatokkal

A pályaművek általános értékelése a bírálati szempontok szerint:

1. A városszerkezetbe és városképbe való illeszkedés

A Romkert ma sebként jelenik meg Székesfehérvár központjában.

Méltó megjelenését 1938-ban a Lux féle épületek (mauzóleum, kapuzat, ossárium stb.), majd a későbbi Oltay féle építmények (Ozori Pipo torony alépítménye, rámpa, híd stb.) kísérelték meg az épített környezetbe illeszteni.

Azok a Pályázók tudtak eredményt elérni, akik ezeket a megoldásokat újraértékelték, a Nemzeti Emlékhely kialakítása érdekében.

Városszerkezeti adottság az alapvetően barokk téralakítású Városház tér, a Püspöki palota, a templom és a Kotsis féle Városháza két-három szintes tömegeivel, messzemenően védendő, legszebb történelmi tereink egyike .

További fontos adottság a Várkörút, mely elhatárolja a területet a tőle keletre létrejött, jellegtelen új beépítéstől.

E két adottság méltó kapcsolatát kell a Nemzeti Emlékhely építészeti megformálásával megteremteni.

A Városház tér és a Várkörút között elterülő Koronázó tér (korábban Szabadság tér, Bazilika tér, még korábban Kórház utca) jelenlegi formájában nem városi tér. Ugyanakkor fontos gyalogos közlekedési nyomvonal (amit korábbi utca jellege is alátámaszt), a déli térfal telkenkénti, változó, de léptékében illeszkedő –kialakult – beépítési magasságaival és funkcióival. Ezek a meglévő funkciók – áruház, tervezett múzeum, vendéglátás, majd bank és lakóházak – városi élettel tölthetik meg a teret, ha a Romkert is megtalálja ezen a hosszú szakaszon városi funkcióit.

Azok a Pályázók jártak el helyesen, akik ezeket az adottságokat felismerték és ezt a gyalogos tengelyt használták arra, hogy a Nemzeti Emlékhelyet a Városház térhez kapcsolják. Azok a megoldások bizonyultak jónak, melyek az öncélú „jelteremtés” helyett olyan önmagukban egységes városépítészeti-építészeti megoldásokat javasoltak, melyek gazdagítani tudták az emlékhelyet további városi funkciókkal (közösségi zöld vagy épített terekkel). Emellett a műemlékvédelem és a bemutatathóság korszerű és szakszerű szempontjait figyelembe véve úgy tudtak „jelet alkotni”, hogy a jel magától értetődően következett az építészeti-városépítészeti koncepcióból. A Bíráló Bizottság legjobbnak azokat a terveket tartotta, melyek jelalkotása az emlékhely méltóságát kevés eszközzel tudták kifejezni.

A romok területének lezárására különböző megoldások születtek:

- A térszint alatti síkon, mellyel a felette lévő terület éjjel-nappal közterületként funkcionál
- A romok felett lebegő védőtető a teljes romterületet zárhatóvá teszi
- A védőépület, amely önmagában zárható

Fenti három alaptípus közül a Bíráló Bizottság azokat a pályaműveket értékelte jónak, melyek a romok elzárhatósága mellett az új városi közösségi teret éjjel-nappal használhatóvá tették. Ezeknél a pályaműveknél különösen jó megoldásnak tartotta azt, ha a közösségi tér létrehozása mellett vizuális kapcsolatot is tudtak teremteni a romokkal már a térszinten is.

A védőtetőt és védőépületet alkalmazó megoldásoknál a Bíráló Bizottság véleménye szerint múzeum-jellegű használat alakul ki, bárki nem „sodródhat” a romok közelébe, csak aki célzottan látogatja. Miután éjjel le kell zárni a felette lévő teret is, a városi közösségi funkciók csorbát szenvednek. A térbe beálló épülettömegek általában - a lefedendő terület nagysága miatt – nem tudtak szervesen illeszkedni a kialakult beépítési struktúrába.

Néhány pályamű, amely karakteres állásfoglalásként zárt térfalat (épületet) emelt és beépítette az emlékhelyet, azért kapott kedvező elbírálást, mert önmagában rendkívül következetesen kapcsolódott a romterülethez, és a Lux-féle épülethez.

A fenti kategóriába tartozó művek általános hibája a városi közösségi tér lehetőségének hiánya volt.

2. A meglévő értékek megtartása, bemutatása, védelme és esetleges további régészeti kutatások biztosítása.

A bírálat során az értékvédelmi szempontokat az építészeti gondolat, romvédelem és az építészeti környezet összhangjának vonatkozásában vizsgálta a B.B. Ebben az összefüggésben is az építészeti minőség volt az elsődleges szempont, hiszen ezen a helyen mindennemű beavatkozás során a helyszín megértéséből fakadó szellemi minőség fenntartása a legfontosabb. Ez egyben az örökségvédelem megkerülhetetlen, kompromisszumot nem tűrő eleme is. Elvárás volt a romterület biztonságos megóvása, megvédése és előny annak a gyalogos, közterületi zónáról való láthatósága, vagy akár részbeni láttatása. Természetesen a B.B. azokat a pályaműveket értékelte pozitívan, amelyek a tervezett védőépület alapozásánál a kiírás elvárásait teljesítették.

Negatívumként értékelte ugyanakkor, ha az adott pályamű a szentistváni bazilika in situ értelmezését ellehetetlenítette, illetve súlyosan megnehezítette, például a védőépület határoló falának a bazilika területét érintő átvágásával, illetve a védőépület belső tereinek hasonló „eredményű” megosztása által. Hibának értékelte a Koronázó tér jelentősebb tömegű beépítésénél annak két meghatározó elemének, a Lux-féle mauzóleumnak és a püspöki palotának túlzott „elépítését”, az azokra történő érzéketlen ráépülést.

3. Hiteles építészeti-„szabadtér”építészeti megoldások

A meglévő térformák gazdagítását, nem pedig azok szétrobbantását értékelte a Bíráló Bizottság hiteles építészeti megközelítésnek. Ezért nagy kritikával illette az Emlékhely hangsúlyának megteremtését különféle tornyokkal, öncélú szökőkutakkal vagy monumentális szobrászati eszközökkel megcélzó beépítéseket. Igen kedvezőtlennek tartotta a Városház tér látványát, térfalát, egyensúlyát módosító javaslatokat .

A Bíráló Bizottság döntően elvetette azokat a javaslatokat, melyek a két tér- a Városház tér és a Koronázó tér szűk kapcsolatánál, az Ozorai Pipo torony helyén javasoltak toronyszerű hangsúlyt, kiemelést.

Kedvező javaslatokat azok a tervek tartalmaztak, amelyek a Nemzeti Emlékhely városképi-építészeti jelentőségét nem erőltetett attrakciók, vélt hangsúlyok alkalmazásával, hanem a régészeti- kőtári terület megóvása és a köztéri funkciók (mindennapi használat, ünnepségek és egyházi funkciók) kielégítése mentén találták meg.

Ezek a javaslatok többféle megoldást alkalmaztak:

- városi tér, Dóm-tér létesítését
- sajátos, áramló tér létesítése a Koronázó téri átvezetés mentén
- mérnöki de ugyanakkor építészeti jelentéssel bíró építmények
- sajátos építészeti megfogalmazás
- zöldterületi jelleg megteremtése

A Bíráló Bizottság nem tartotta hiteles megoldásoknak azokat a terveket, melyek ugyan újszerű ötletekkel, néha artistikus megoldásokkal is, figyelmen kívül hagyták a városi környezet léptékét, látványát. Ezek a tervek általában öncélú megoldásokhoz vezettek, nem az ötletpályázat – adott helyhez kötődő – kérdéseire válaszoltak, hanem az ötlet szintjén maradtak meg

Ezekben a tervekben sorra felmerült „a jel” alkotás, vagy „a felülről való rálátás”, vagy az „újszerű ötlet”, „kényszere, amiket nem elsődleges követelményként értékelt a Bíráló Bizottság.

Azok a megoldások célravezetőek, melyeknél maga az építmény (térformálás, lefedés vagy épület) tudott jellé válni.

4. Szabad területek kialakítása

A kiírásban megjelölt tervezési feladat volt a szabad területek egy részén az épületekkel összhangban kert, vagy kertek kialakítása.

A feladat egyik lehetséges, több pályaműnél is alkalmazott megoldása a romterületet fedő épített szerkezeten tetőkert létesítése. Ezzel a téren jelentős méretű zöldfelület alakítható ki, ami értékes kondicionáló felület, attraktív látványt nyújthat és esetenként funkcionálisan is hasznosítható. A zöldtetős megoldásoknál a BB azokat a pályaműveket tartotta megfelelőnek, ahol a terepplasztikai kialakítás, a növényalkalmazás a hely szelleméhez igazodó, nem önálló attrakcióként kíván érvényesülni, hanem érzékelteti, hogy a felszín, illetve a szerkezet alatt romok és sírok találhatóak. Ezért nem szerencsés itt a túlzott mozgalmasságú, zaklatott felületképzés és növényhasználat.

Ugyancsak kedvező megoldás a Mátyás-féle kápolnabővítés területének feltöltése és egybefüggő, tagolatlan, áttekinthető pázsitfelület létesítése, vagy talajtakaró örökzöldekkel való kiültetése. Ez a Lux-féle épületegyüttes és a romterület felett tervezett épület-építmény között harmonikus kapcsoló-elválasztó elem lehet illetve a térburkolatokkal együtt a mauzóleumnak előnyös előteret ad, s az itt lévő osszariumnak is megfelelő keretül szolgál.

5. *Teljes építészeti koncepció megvalósíthatósága*

A pályaművek többsége jól alkalmazkodott a kiírásban megfogalmazott megvalósíthatósági keretekhez; a Kiíró számára jelenleg rendelkezésre álló, a nyertes EU-s projekt szabta pénzügyi és tartalmi korlátok közé jól illeszthető megoldások érkeztek, illetve többen éltek az ütemezés lehetőségével is.

A tervpályázat tárgyától függetlenül, de annak közvetlen közelében megvalósuló Bazilikatörténeti (Prépostsági) múzeumot is figyelembe veszi a legtöbb pályamű, biztosítva a pinceszintről való összeköttetést a romterülettel. Mivel a Bazilikatörténeti múzeum külön projektelemként mindenképpen megvalósításra kerül, nem szerencsés az oda tervezett shop, ruhatár, látogatóközpont stb. funkciót máshol is hangsúlyosan kialakítani.

Megvalósíthatóság szempontjából nem kedvező viszont azoknak a környező tereknek, épületeknek tervezési területbe történő intenzív bevonása, átalakítása, melyekre vonatkozóan a Kiíró jelen pillanatban semmilyen jogosultsággal nem bír (Koronázó tér déli oldal teljes, vagy részleges bontása, püspök kert). Csak egy jóval későbbi ütemben képzelhető el a környező közterek, épületek átalakítása.

Egyes pályaművek foglalkoztak a – Kiíró számára egyáltalán nem mellékes – fenntarthatóság kérdésével is. Ezeknek a szempontoknak túlzott előtérbe állítása (pl. környezeti fenntarthatóság –gazdasági fenntarthatóság) viszont a terület jellegéből és jelentőségéből adódóan nem kívánatos.

Több pályaműnél a beadott terveken szereplő szerkezetek méretei valótlanok. Reális méretek esetén a belmagasság a kívánnál jobban csökken, a tér használhatatlanná válik, illetve a felépítmények aránya változik a bemutatott könnyedség rovására; a látvány sérül.

A járható üvegfödémeknél számolni kell egy fokozott karbantartással, rendszeres tisztítással. A téli csúszásveszély elkerülésére nem elegendő a raszterezés, míg a szórás a karcveszély miatt nem javasolt.

A Bíráló Bizottság ajánlásai a kiíró számára

A Bíráló Bizottság a tervpályázatot sikeresnek és eredményesnek minősítette. A tervpályázat a hazai átlaghoz képest is jelentős (50) pályamunkát tartalmazott, amelyben 14 olyat talált, amelyben számos részmegoldás segítheti a továbbtervezést.

Három pályamű kimagaslóan jó –mégpedig összességében egységes– építészeti-városépítészeti-műemléki-régészeti-szabadtérépítészeti javaslattal élt. Bármelyik valósulna meg a három közül, méltó lenne hazánk egyik legjelentősebb nemzeti emlékhelyéhez.

A díjazott művek az egyszerűség és tisztaság egységét hordozzák, méltón a hely szelleméhez.

A Bíráló Bizottságban kisebbségi véleményként fogalmazódott meg, hogy a „hely” (romterület) eszmei és szellemi jelentőségére tekintettel megfontolandó egy függőleges építészeti gesztus létrehozása a pályázat tervezési területén.

A legjobbnak természetesen az I. díjas pályamunkát tartja, és javasolja annak továbbtervezését és megvalósítását.

I. Ajánlások az I. díjas tervhez

1. A főépület körüli emelt területen (új városi téren) megjelenő, egyenként is jelentést hordozó színes geometrikus elemek által lehetséges, újfajta közterület-használat további tervezést igényel, úgy, hogy nagy létszámú rendezvény esetén is megfelelő használható terület álljon rendelkezésre.
2. A színes főépület arányai jók, méretének kismértékű növelését ajánljuk megfontolni. Egy kissé hosszabb főépület még alkalmasabb lehet a helyszín városképi hangsúlyozására, illetve a belső térben keletkező térélmény szakralitásának átélésére.
3. Megfontolandó továbbá a Püspöki Palota kertje kerítésének jelentős áthelyezése és átépítése esetleg „király-galériával” kombinálva. Ez néhány tervben javaslatként előfordul.

II. Ajánlások a környezetalakításhoz

1. A nemzeti Emlékhely építészeti megoldása a Belváros közterületeinek fejlesztésével járjon együtt. A romok megvédése és bemutatása adjon lehetőséget a Városház térhez és a Koronázó térhez egyaránt csatlakozó új, közhasználatra szánt térrészek kialakítására. Másodlagosan a Táncsics utca felőli közvetlen megközelítést is figyelembe kell venni.
2. A kialakuló térrészek akadálymentes használatát biztosítani kell. El kell kerülni a közterek lépcsőkkel vagy egyéb építészeti elemekkel történő felszabdálását. A továbbtervezés során a közvilágítás megoldását az építészeti kialakítással együtt kell kezelni.

3. Az Emlékhely építészeti jele maga a romok megvédésére szánt építmény legyen. Ennek tömege, arculata kellő emelkedettséggel és eszmei tartalommal, továbbá igényes kivitelezéssel legyen méltó ennek a szerepnek a betöltésére, városképi hangsúlyozására, illetve a belső térben keletkező térélmény átélésére.

III. Ajánlások a tervezéshez

A Bíráló Bizottság javasolja, hogy a feladat rendkívüli érzékenysége, egyedisége és összetettsége miatt a továbbtervezésbe vonják be a korábbi tervezőket, illetve egy olyan minimum három fős szakértői csapatot, amely a teljes tervezési és kivitelezési folyamatot felelősen végigkíséri.

A pályaművek részletes bírálata

1. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9117897570 0000

A pályázat körültekintő értékelést ad a tervezési területen található városi tér jelenlegi kialakításáról, esetenként felhívja a figyelmet a méltatlan részletekre, burkolatokra.

Nem kíván az Ozorai Pipo torony kialakításán változtatni.

Az 1. és 2. sírkápolnák fölötti gyalogoshíd vonalvezetését módosítja és – annak mai, íves rajzolatát bírálva -, új kontúrral képezi ki: tervezői állásfoglalása szerint az archív felvételeknek megfelelő, Lux-féle megoldás volt és lenne a találó.

A város gyalogos feltérképezési, térképezési rendszerébe nem kíván erőteljesen beavatkozni. A térrendszer újfajta használatára javaslattal nem él (egyházi és városi rendezvények, megemlékezések, stb.). A tervezett új jelrendszer a város léptékéhez igazodik, nappal színe, éjjel fényei miatt hívja fel magára a figyelmet.

A terv a rommező bemutatását diszkrét, elegáns eszközökkel szolgálja. Javasolja a burkolatok kiegészítését a bazilika alaprajzi kontúrjának láttatása, jobb értelmezése érdekében.

A terv a Szent István sír helyének hangsúlyosabb kiemelését tartja a legfontosabb célnak, amely sírt a jelentősége okán erőteljesen megkülönbözteti az emlékhely további alkotóitól.

A romterületet egy - a műleírás meghatározásával - az építészet és a szobrászat határán egyensúlyozó műtárggyal fedi le, amely a hajdani bazilika főhajójának nagy részét védi. Ez a környező utcák szintjéhez hasonló magasságban lebegő mattfekete tetősík, ennek mérete és tengelyei utalnak a templom főhajójára. A tetőből érdekes, bazilikális felépítmény emelkedik ki a Szent István sír fölött, és áttörés jelzi a Szent Imre sírt.

A bazilikára a tető tengelyeivel, a felépítmény szimbolikus alakjával, a templomalaprajz burkolati kijelzésével utal a terv. A tervezői koncepció meghatározó eleme a különleges felépítmény, ami áttételesen idézi a hajdanvolt templom szerkezetét és jelképes világot is teremt a fények játékával. A felépítmény különleges perforációi gondosan tervezett látványt, fénypásmákat vetnek nappal a sötétebb tető alatti térbe, éjjel pedig világító jelként él a felépítmény.

Az építészeti koncepció vállaltan kevés eszközzel dolgozik, és talán vitatható, hogy az Emlékhelyet ilyen mértékben Szent István emlékének rendeli alá.

Az építészeti megoldást a romok felett lebegő könnyed tető, az abból kiemelkedő, markáns jel – azaz a fényjátékot adó felépítmény- és a tető szándékosan szabálytalan alátámasztását adó oszlopsor („a lábak”) határozzák meg.

A pályázat a Szent István sír helyét gránit síremlék létesítésével is hangsúlyozni javasolja. A további királysírok kiegészítését is szükségesnek látja a megmaradt töredékek másolataival, a jobb értelmezhetőség érdekében.

A tető alatti tér a betörő fények miatt két erősen kitüntetett hellyel bír, de további impulzusokat a megismerésre a romkertet szegélyező térfalakra tervezett bemutatótól kaphatunk, és nem változik a megközelítés mai rendje sem.

A javaslat egésze érdekes, egyedi megoldás, de az egész az ideiglenesség érzetét kelti.

A Szent István sír hangsúlyozása és környékének védőtető fedése mellett a többi terület szabadon marad. Nem helyes kiindulás azon állítás, miszerint csak akkor kell a romok védelmével foglalkozni, ha azok tudományosan már kutatottak és feldolgozottak.

A terv örökségvédelmi szempontból igazán nem old meg semmit, igaz a javasolt jel sem ront a meglévő állapotokon. A minimális beavatkozások (alaprajzi burkolatjelek, sétány nyomvonalának módosítása), nem adnak elegendő választ a romterület megóvására, értelmezhető bemutatására.

Örökségvédelem szempontjából az alapozások megfelelő helyen vannak. A terv erénye, hogy az egész romterületet egységként kezeli, és a további kutatások lehetősége is megmarad. Alapvető követelménynek nem tesz azonban eleget, a XI. századi templom területén alkalmaz csak minimális fedést – ez a magasan elhelyezett kápolna alatti „lepény” –, amely az időjárás viszontagságai ellen szinte semmilyen védelmet nem jelent.

A Mátyás-kori szentélybővítés teljes területét gyepesíti, ezzel nagy, egybefüggő zöldfelületet hoz létre. A gyalogos közlekedést a műleírás szerint a gyepbe illesztett kőlapokkal kívánja megoldani, ami nem szerencsés. Az így kijelölt útvonalak belerajzolnak a képbe és megzavarják a szentély befoglaló formáját megjelenítő pázsitfelület látványát. De nincs is szükség ilyen átközlekedő burkolatokra, mert itt nincsenek kitüntetett közlekedési irányok és egy intenzíven fenntartott pázsitfelület spontán módon igénybe vehető a gyalogosok számára.

2. bírálati sorszámú pályamű **postai ragszám: BE 22279968 0 HU**

A Bíráló Bizottság a pályaművet 2,5 millió Ft összegű – rangsorolás nélkül – kiemelt megvételben részesítette

Közmegegyezés (városlakók, szakma és döntéshozók) hiányában a terv egy program tisztázó párbeszéd alapja kíván lenni. Felhívja a figyelmet a konkrét téri helyzet (a város barokk szövetébe ágyazott belakható köztér) és az absztrakt téma végig gondolására. Narratív módon (makettel is illusztrálva) keresi a hétköznapok és az ünnepek szintjeinek és síkjainak a helyét, melybe – távlatban - a Püspök kertet is bevonja.

A beépítés és a lejtős térelemek tényleges építészeti jellé szerveződnek.

A terv pontosan illeszkedik a környezet megszabta határokhoz, de nem vesz tudomást a tulajdonviszonyok korlátairól. Az egyházi szertartások számára a püspökkert területét is igénybe veszi. A városi köztér lendületes lefedése bizonytalan lezárású, sem a püspöki palota D-i homlokzata, sem a Lux-féle kőtár által determinált sík nem határozza meg a tető külső párkány-vonalát. A „visszahúzott” tömeg következménye, a Koronázó tér alapterületének kiszélesedése.

A koncepció oly mértékben a két „rendezvénytér” kialakítására koncentrál, hogy emiatt a felszínen azok a figyelemfelhívó motívumok – mint pl. a Szt. István sír, vagy az uralkodói trónus –, amelyek szükségesek lennének a nagyobb tömegek részvételével az egykori koronázó és temetkezési helyhez kapcsolódó ünnepek lebonyolítására, hiányoznak a tervből. A bemutató tér fölé emelt kétfunkciós védőtető, a köztér elhelyezésének magassági korlátai miatt, a D-i mellékhajó fölött már méltatlan belmagasságúvá szűkül.

Az egykori szakrális tér bemutatását a tervezett védőtető-köztér szerkezete alatt, értelmezés nélkül képzelel el. A lefedett romterület bejáratát – több tervhez hasonlóan – a Mátyás kápolna É-i oldala mellett helyezi el. A rom- emlékek érvényesülését erősen korlátozza a viszonylag sűrű 5*5 m-es raszterállású, a városi tér alátámasztására szolgáló nézőtér támaszsora. A lefedett tér, mint építészeti tér érvényesülése így megoldhatatlanná válik.

Az építészeti koncepció lényege a maketről jól megítélhető.

Az alkalmazott anyagokra és szerkezetekre vonatkozóan a műleírás kevés információt tartalmaz. Sem az építészeti formálásra, sem pedig a szabadtér-építészeti részletképzésre vonatkozóan a rendelkezésre álló források alapján nehéz véleményt nyilvánítani.

Az építészeti koncepció fontos eleme az egyházi ünnepi tér megvalósítása, amivel együtt működtethető a városi ünnepi tér együttese. Csak távlatban képzelhető el, hogy a püspökkert integrálható legyen az együttesbe.

A romterületet teljesen lefedi, romvédelmi szempontból megfelelő.. A kápolna bevilágító az alaprajzon ellentmondóan jelenik meg. A városi fórum a romtól egyébként teljesen függetlenül van kialakítva.

A terv örökségvédelmi szempontból elfogadható, bár a Püspökkert elfoglalása ilyen szempontból is vitatható. A püspöki paloták szerves részei a meditációra alkalmas zöldterületek.

Az egész romterületet (Mátyás-szentély, templom É-i oldala) helyesen egységként kezeli, az É-i oldalról nem zárt védőtető azonban nem jelent elég védelmet a romterület számára. A sűrűn elhelyezett alaphelyek miatt a további kutatás nehezen biztosítható.

A terv rajzi és szöveges anyaga nem ad megoldást a térlefedő szerkezetekre, azok vastagsága alulméretezett, reális méretük a belmagasságot tovább csökkenti. A merev raszterben elhelyezett egyes pillérek elhagyása a romterület adottságait figyelembe veszi.

Az építészeti-környezetalakítási megoldásba a püspöki palota kertjét is bevonja, ami jelentős zöldfelület csökkenéssel jár, és idős fák esnek áldozatul. Új kertet, zöldfelületet azonban nem tervez, bár a zárófödémeket zöldtetőként javasolja kialakítani, ami részben kompenzálja a területvesztést.

A Bíráló Bizottság a tervet elsősorban egyedi téralkotási javaslata, illetve komplex jó megoldásai miatt kiemelt megvételben részesítette.

3. bírálati sorszámú pályamű **postai ragszám: CO 0000 9217904706 0000**

A Bíráló Bizottság a pályaművet 500 ezer Ft összegű – rangsorolás nélkül – megvételben részesítette

A pályamű a romterület nyugati része fölött egy új városi teret hoz létre annak részbeni lefedésével. Az új tér arányai jók, így a meglévő gyalogos átjáró forgalmat, mind a Táncsics utca felől érkezőket logikusan fogadja.

Az új tér északi, Érsek kert felőli oldalán térfalat képező keskeny, de hosszú építmény a tér alatti (romterületet bemutató) múzeumba való lejárást biztosítja.

Szt. István sírja fölött a tér járósíkjában lévő nyílásra állított üvegkocka igen elegáns, mérete megfelelő. Téren való egyedül álló helyzete, az elé helyezett oltárszerű kövel igen erős jel.

A tér kockakő burkolatával, tudatos berendezetlenségével az emlékhely-üvegkocka előtérévé, részévé válik. Alkalmi szertartások céljára a tér igen alkalmas.

A burkolaton érzékeltetett bazilika kontúr inkább szimbolikus, mint didaktikus megoldás.

A fedés (emelt tér) alatti múzeumban a romok feltárhatóságát biztosítja a pályázat, bár a Mátyás kori, még feltáratlan romokat nem fedi le, a tartószerkezet alapozásakor a romokat nem tartja tiszteletben.

A múzeum két szintről való megközelítése megfelelő. A fedett romterület alacsony belmagasságú, a kelet felé való megnyitás a mesterséges és a természetes megvilágítás kedvezőtlen kettősségével jár.

A tér köznapi használata korlátozott. Télen hideg, nyáron forró, árnyékot adó elemek nélkül tervezett.

A jelenlegi gyalogos forgalmat meghagyja. Az emelt tér és az alsó parkosított terület tagolása jó.

Városképileg markáns elemet nem tervez.

A terv nem foglalja a Mátyás-kori szentéllyel, a román kori részt lefedő térsíkba rajzoltan jelenik meg az alaprajzi struktúra. A Szt. István -sírt absztrakt üveg kubussal világítja meg és emeli ki, ez válik "jellé". Az alsó szinten megfelelően vannak bemutatva a romok, tervezett bejárással és a váltakozó térszintek megkomponálásával, de távlati rálátás nélkül.

Meglévő D-i pillérsori maradványokra terhel rá és más, a pályázati kiírásban nem alapozhatóként megjelölt helyekre is, ami a kiírással ellentétes. A teljes romterületet nem kezeli egységként, a templomtól É-ra eső maradványok bemutatásával számol ugyan, a Mátyás szentély csupán zöldterületként jelenik meg. A további kutatás alig biztosítható a romok és falhelyek felhasználása miatt.

A Mátyás-kori bővítés teljes területét, valamint a Püspöki palota kertje menti területsávot gyepesíti és ezzel elegáns keretet ad a romterület és múzeum bejáratának és a hozzá vezető útnak. Az átvezető gyalogos sétányt és az emelt szintű rendezvényterületet jól, széles lépcsőkkel kapcsolja egymáshoz és a lombos fákkal beültetett zöldsávokkal ritmusosan tagolja. Kár, hogy a Városháza tér felől nem ad közvetlen bejáratot a szakrális térbe, pedig erre a lehetőség adott.

A Bíráló Bizottság a tervet egyszerű, mondhatni puritán megoldásaiért megvételben részesítette.

4. bírálati sorszámú pályamű **postai ragszám: CO 0000 9115613367 0000**

A Bíráló Bizottság a pályaművet 2,5 millió Ft összegű – rangsorolás nélkül – kiemelt megvételben részesítette

A terv a Nemzeti Emlékhely méltó megjelenítését új városi tér kialakításával éri el. Ez a Dóm tér kettős szerepet kíván betölteni: egyszerre városi tér, ugyanakkor felhasználja azt az imaginárius jelentést, hogy a negatív forma, a lenyomat, az űr képes valami hajdan voltat érzékeltetni.

Ezzel a felismeréssel egyedül áll a pályázók között. Az űr megjelenítése a hely méltó megjelölését szolgálja, anélkül, hogy attraktív jelet kellene létrehozni.

A teret a Püspöki palota párkánymagasságánál alacsonyabb, kétszintes, karakteres téglapalota épület keretezi, a belső oldalán árkádossal. Hangsúlyos kapuzattal csatlakozik a Városház térhez és a beépítés felszakításával a Lux féle épület által közrefogott térrészhez és délen a Táncsics utcához

A beépítés három rétege tényleges funkciókat elégít ki :

- a romok-kőtár szintje a városi tér kellő belmagasságú alépítménye,
- a térfalak beépítése múzeumi-, a déli oldalon a tér élettelt történő megtöltését szolgáló kereskedelmi-, vendéglátó- funkciójú.

- a közbezárt terület pedig kissé szűkös, de épp ezért belakható városi tér.

Ez a beépítés megoldja a Püspöki Palota kertje felőli térfalat és a romterület szintjén kialakított Lux féle épületek térfalát új szárnyal helyettesíti. Ez utóbbi javaslat megfontolásra azért is méltó, mert a legtöbb terv nem kezeli azt a problémát, hogy a Vár körútra szervezett Lux féle épületek ugyan illeszkedtek a hajdani városképbe, de a Városház tér felől már nem takarják el a körúton kívül létrejött új beépítést.

A megoldást két kritikai megjegyzés illeti:

- a kőtár nyomott belmagassága elégtelen az egyébként szellemes megoldású, 1,7 m magas gerendák következtében, melyek súlyosságát nem tudja enyhíteni a hajdani boltozati bordákat bemutató, didaktikus üvegbetét

- A déli oldalon a meglévő beépítéstől csak szűk sikátor választja el az új térfalat, aminek a megnövelése legalább a Vasvári Pál utca szélességére feltétlenül kívánatos. Ez a módosítás viszont veszélyeztetné a Városház tér felőli nagyvonalú kapcsolatot..

A tér burkolatában utal az alatta lévő bazilika térstruktúrájára. Kiemeli a Szt. István-sírt. A Mátyás-kori szentély is része a kompozíciónak. A romok szintjén történő épületbemutató sematikus.

A tervezett „jelek” – a Szt. István szarkofág és a királysobrok - alkalmazkodnak a téralkotási koncepcióhoz.

Nem szerencsés, hogy a szentistváni bazilika helyett a Mátyás kori alaprajz kap hangsúlyt a negatív térformálásban.

A püspökség kerítése D-i kiszögellése melletti alapozások (3 db) problematikus helyen vannak. Az egész romterületet egységként kezeli (Mátyás-szentély és templomtól É-ra eső maradványok), a szarkofág áthelyezése elhibázott.

További kutatás biztosítható.

A terv csak részben ad megoldást a háromszintes épület/térfal szerkezetkialakítására. A teljes épületszélesség-méretű lefedés nagyobb szerkezeti

magasságot, vagy közbenső alátámasztást igényel, és kérdéses a belső udvar vízvezetése a belső vasbeton ráccsal fedett térben.
A tér egészét burkolt, beépített felületként alakítja ki, Kerteket, zöldfelületet nem tervez.

A pályaművet egyedi téralkotása miatt a Bíráló Bizottság kiemelt megvételben részesítette.

5. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9114156003 0000

A tervben a romterület lefedése szándék szerint Szt. István palástját megidéző üvegtetővel történik. A Mátyás-kori szentélyt szabadon hagyja meg. A romok bemutatására nincs különleges javaslata. A bejárás az Országalma felől új lépcsővel történik, amely a bazilika egykori térstruktúráját követi.

A pályamű sajnálatos módon elköveti azt a hibát, hogy a városképi és városszerkezeti kapcsolatokat nem kellő hangsúllyal kezeli, elsődlegesen csupán a romkert lefedésére törekszik. A „Szent István palástja” gondolatmenet kissé erőltetett és sánta érvnek tűnik a ma divatos hullámzó üvegtető megindoklására. A választott építészeti forma idegen a történelmi belváros épített környezetétől, semmiféle szellemi kifejező ereje nem érzékelhető, ráadásul rátapad a püspöki palotára, és kikúszik a Városház tér felé, ami szintén nem szerencsés megoldás. Az üvegtető alatt kialakuló térnek inkább érdekes, mint a hely szelleméhez méltó hatása van az alatta tartózkodókra. A terv a terület lefedése mellett funkcionálisan értelmetlen kilátó tornyot is javasol, aminek jel volta sem értelmezhető.

A terv örökségvédelmi szempontból az építészeti illeszkedés kritikáján túl elsősorban a romvédelem hiányosságai miatt kritizálható. A csak részleges lefedést biztosító tető alá jelentős mennyiségű csapóeső és hó juthat be.

A terv az alapozásokat a romterület szélén felhasználható helyekre teszi, a Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, a templomtól É-ra eső területet a rommező részeként kezeli. A magas, oldalról nyitott tető csak korlátozott védelmet jelent a romok számára. A terület további kutatása biztosított.

Nagy, egybefüggő pázsitfelületet alakít ki a Mátyás-kori kápolna bővítés kontúrjainak megfelelően, ami a bazilika terébe is átnyúlik, s ezzel a külső teret és a palástartal fedett teret összekapcsolja.

6. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9227596223 0000

A pályamű koncepciója a romok feletti védőépület létrehozására, valamint a dél-keleti torony helyén romnéző kilátót tervez. A Mátyás-kori szentély kontúrján belül füvesített parkfelületet, a Lux- féle ház előtt burkolt városi díszteret hoz létre.

A főhajót üvegtetővel, az oldalhajókat járható vasbeton födémmel fedi a meglévő utcaszinthez képest egy szinttel magasabban, melyre rávezeti a közönséget, és ezen az új járószinten a templom pilléreit üvegszerkezetből "rekonstruálja". Fenti építészeti megoldással ugyan a romok szintjén elkerüli a nyomott téralakítás általános hibáját, azonban az utcaszinthez képest kiemelkedő „földszintes” épülettömeg - amely a romok kontúrján képez határt a környezetével- a Koronázó tér légtérarányait megbontja, bántóan beszűkíti.

A védőépület megemelése a járókelőknek bepillantást enged a Koronázó tér hossz tengelyével párhuzamosan a romra, amely kedvező megoldás. Ennek födémen elhelyezett elemek (üvegtető, üvegtornyok „üvegpillér” azonban nem szolgálják a hely szakralitását, fenti építészeti eszközök inkább konvencionálisabb rendeltetésű épületek eszközei, és sokféleségük le is rontják egymás értékeit. Ugyanez mondható el a romterület bejáratát megfogalmazó Pipo-torony helyén emelt földszintes építményről, melynek előterében a rozsdamentes acélszerkezetből épített koronázási ékszer túlságosan direkt jelképként viselkedik.

A templom dél-keleti tornya helyén tervezett fémlamellákkal árnyékolt üveg- és téglaszerkezetű toronyépület funkciója szerint mind a romterületet, mind a járható tetőt szolgálja, ugyanakkor kilátóként is működik. Formálása és anyagkezelése azonos a védőépülettel, mégis formai sokfélesége miatt a hely méltóságát nem segíti.

Gondos, elemző műleírása ellenére a végeredményként benyújtott pályamű nem tudja a hely szakralitását megteremteni, ill. tovább erősíteni, és a településszerkezetbe beálló nagy alapterületű földszintes épület kedvezőtlen hatású, valamint rekonstrukcióként kialakított kontúrja elhibázott.

A terv örökségvédelmi szempontból elsősorban annak építészeti megoldásai és formaképzése miatt kérdőjelezhető meg. Hibás elképzelés a románkori szentélynek, a romvédelem szempontjából egyáltalán nem szükségszerű téglával történő jelentősebb felfalazása is.

A terv a kiírás feltételeitől eltérően a védőépület falait a romokra és falhelyekre terheli, a Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, a templomtól É-ra eső területet a rommezőhöz kapcsolja. A falakra tervezett ráépítés a rom kutathatóságát csökkenti.

A Mátyás-kori szentélybővítés területén széles pázsitfelületet alakít ki. Lux-féle épület együtteshez kapcsolódóan városi díszteret alakít ki, ami rendezvényterületnek is alkalmas, de a széles burkolatot csak sematikusan ábrázolja, megformálásával nem foglalkozik.

7. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9105724026 0000

A templom formájú védőépület, őszintén emelkedett indoklása, különleges, ám kételyeket ébresztő tartószerkezeti és homlokzati megoldása ellenére is hibás elképzelés.

Hibás, mert léptékével és az 1930-as éveket idéző építészeti formaelvvel szétfeszíti a teret és az itt álló épületek távolságtartásukban is megteremtett egységét. Hibás, mert a szakralitás túlhangsúlyozásával elfedi a hely történetiségét, rétegzettségét. Hibás, mert hangsúlyozott szándékai ellenére is nyomasztóan profán. Minden túlhangsúlyozott attitűd ugyanis sérti a középkori magyar történelem egészét megtestesítő helyszín emelkedettségét. A szentistváni bazilika falaira ültetett új templom ugyanis sem annak eredeti tereit, sem eredeti effektusait, sem jellemző kapcsolati pontjait nem teremti és nem is teremtheti meg.

A terv javaslata, miszerint a rommező járószintje képezi a templom padlóvonalát, rossz, mert a képzeletbeli és gyanútlan templomlátogató azon bosszankodhat értetlenül, hogy miféle rommaradványokat kell kerülgetnie a szertartás során.

Hibás utalás és téves képzeteket kelt a kápolnakoszorús Mátyás-kori szentély falára ültetett egyívű szobor és oszlop-posztamensként funkcionáló térdfal is. Hibás, mert a szentély falának nyomvonalát nem követi, csak éppen rátelepszik annak jelentős részére, s nem érthető annak igazi funkciója sem. A szoborgaléria nagyméretű királyszobrai inkább nyomasztóan vagy panoptikumszerűen hatnak, s ebben a formában nem szolgálják a helyszín emelkedettségét. A terv szerint itt létrejövő ún. „csarnoktérben” a térszinten zárt egybefüggő pázsitfelületet alakít ki, mely amúgy elfogadható megoldás. A déli toronykeretekben lebegtetett gigantikus méretű szobrok (a Szentkorona felajánlása, Mária szobor) ugyanakkor inkább keltenek félelmet, mint bizalmat, s stiláris ellentmondásban vannak a tervezett épülettel is.

Fentiekből következik, hogy a terv sem az örökségvédelmi elvárásoknak, sem pedig a romfalak megóvása követelményének nem felel meg.

Sajnálatos, hogy a részletes és ars poetica jellegű műleírásban bizonyított nemzeti elköteleződésből nem következett a helyszín megértése, tisztelete.

A román kori bazilika tömegét szinte teljesen visszaidézi modern anyagszerű megoldással. Ezt a fajta túlépítettséget a három toronnyal együtt a romterület nem viseli el. Az épületnek a bemutatása ilyen módon hiteltelen.

A terv kevés alappal számol, de ezek igen korlátozott mértékben veszik figyelembe a pályázati kiírás mellékletében feltüntetett, alapozható területeket. A Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond. A terület további kutathatósága megmarad.

8. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: BE 22277682 5 HU

A terv egy markáns ötletre, egy különleges toronyra koncentrált, mely látványában spirált mutató, homlokzati felületén Szent István intelmeit, levelét mutatja olvashatóan. (Intelmek tornya). Ezt a jelet nem a hajdanvolt tornyok ismert, meglévő alapjaira, hanem a meglévő és meghagyott gyalogos átjáró tengely mentén, kilátóhelyként képzelik a tervezők. Innen rálátunk a parkosított romterületre, a szabadon hagyott és úgy védett romokra.

A hely három emlékezete közül Szent Istvánra a torony és szövege, az államiságra egy országzászló, a kereszténységre Szt. István sírján fekvő kereszt utal.

A terv a Lux-féle bemutatást megtartja. Egyes tétegekből, korokból egyes elemeket emel ki és értelmez, kerüli a didaktikus bemutatást, minimalista módon szimbolikus.

Markáns építésre (a tornyon kívül) nem tesz javaslatot, romot, maradványt nem fed le (nem véd meg) nem tár fel. Konfliktust nem gerjeszt, nem vállal.

Függőleges (egyetlen) hangsúlya egyszerű, erős, tartalmas, építészeti megfogalmazása (forma, magasság, hely, anyag, funkció) igényes.

A minimalista megoldás ugyanakkor nem teljesíti a pályázat maradványokat védő, bemutató szándékát. Városszerkezeti a jelenlegi állapoton egyáltalán nem, városképileg a megszokott helyzeten csak a toronnyal változtat.

Műkö elemekkel egészíti ki a romokat. A királysírok szürkegránitból készülnek. A vértesszentkeresztí rom mintájára alkalmazott megoldások ma már nem korszerűek.

Örökségvédelmi szempontból hibás elképzelés a romfalak védőtető nélküli megvédése, csupán ráfalazással. Szándékai ellenére a városkapu tengelyében elhelyezett torony a Lux féle mauzóleum épületét degradálja.

A terv a pályázati kiírás céljával ellentétben teljes vagy részleges védőtető építését nem tartalmazza, a fedetlenül hagyott romok védelmét így nem tudja biztosítani.

A terv a romterület egészét virágos gyepfelületként alakítja ki, amelyben pontszerűen jelennek meg a bazilika oszlopainak és a síroknak a jelzései. Megjegyezni érdemes, hogy a látványterveken megjelenő „nyírott virágos gyep” az év nagy részében rét, legelő hatású, amelyet évente csak kétszer kaszálnak a virágzó évelő növények fennmaradása érdekében. Ez a felület ezért inkább időszakos, főleg tavasszal dekoratív látványelem, tömeges igénybevételre, közlekedésre nem alkalmas, s ebbe a környezetbe nehezen illeszthető.

9. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9116772319 0000

A terv városépítészeti szempontból a meglévő állapot fejlesztésére vállalkozik; legfőbb építészeti újítása a Bazilika román kori részének üvegfordémmel történő lefedése illetve a lenti romterület múzeum felőli feltárása.

A meglévő romok megfelelő védelmet kapnak a tető alatt, az üvegház problémájának kezelésére ugyanakkor a terv műleírásában csak rövid utalás vonatkozik. Az óriási, járható üvegfelületek és a rendezvénytér egésze a sugárzásnak kitett, nincs sehol árnyék, sem a térszinten, sem az üveggel fedett alsó terekben. Az összefüggő üvegtető felveti a megvalósíthatóság anyagi kérdéseit is, valamint az ellentmondó vizuális hatást – bizonytalanságot, kellemetlen térérzetet.

A Bazilika a városi tér felől az „üvegdobozok” közötti hidakról táruul fel, szűkös járófelületek közé kényszerítve a járókelőket. Felületesen illeszkedik az egykori Bazilika térstruktúrájához, a romok építészeti rekonstrukciójára nem vállalkozik, a szerkezet kiosztását inkább a tartószerkezet logikája diktálja. A román kori rész feletti struktúra valódi városi térként igazából nem működik. Kertet, zöldfelületet csak a kőtár kerítése és a bazilika közti területsávon alakít ki.

A Mátyás-kori szentély területén létrehozandó liturgikus közösségi tér és romkert akkor lehetne igazán hiteles megoldás, ha nem mondana ellent a földben rejlő romok későbbi feltárásának.

Az emlékhely szimbólumaként megjelenő kereszt, valamint a Szent István-sír feletti installációs felület, továbbá a szabadtéri oltár egy tengelyre fűződik, de szakrális-funkcionális elrendezése nem következetes.

A Lux-féle múzeum és mauzóleum elé telepített városi tér valójában a múzeumi funkció további korlátozását jelenti.

A terv elvi megközelítése örökségvédelmi szempontból – az alapozást ért kritikai megjegyzéseken túl - elfogadható. Az üvegdoboz védőépület karbantartása, fenntartása, valamint a Mátyás szentély szabadon hagyott romfalainak megóvása pusztán romvédelmi eszközökkel ugyanakkor megkérdőjelezhető.

A Bazilika a városi tér felől az „üvegdobozok” közötti hidakról táruul fel, szűkös járófelületek közé kényszerítve a járókelőket. Felületesen illeszkedik az egykori Bazilika térstruktúrájához, a romok építészeti rekonstrukciójára nem vállalkozik, a szerkezet kiosztását inkább a tartószerkezet logikája diktálja. A román kori rész feletti struktúra valódi városi térként igazából nem működik. Kertet, zöldfelületet csak a kőtár kerítése és a bazilika közti területsávon alakít ki.

Az emlékhely szimbólumaként megjelenő kereszt, valamint a Szent István-sír feletti installációs felület, továbbá a szabadtéri oltár egy tengelyre fűződik, de szakrális-funkcionális elrendezése nem következetes.

10. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: BE 22277681 7 HU

Az építészeti kompozíciót az egykori déli hajó felett vezetett, két vázszerkezetes torony-jel által kitűzött, új gyalogostengelyre szervezi. Az így megkettőződött sétaút vitatható. A romterületen - a püspöki palotához és annak kertjéhez, illetve a Lux féle épülethez foghíjszerűen közvetlenül csatlakoztatva - kettős, elcsúsztatott tömegű új épületet emel. Egyik - szakrális használatra is tervezett, apszisos - terében a bazilika maradványai szemlélhetők. Az épület belsejében üveg járófelületen bejárható az egykori bazilika, megfelelő hangsúlyozást kap az egykori belső és a Szt. István-sír. A másik tértestben régészeti és kortárs kiállítótereket létesít. A modernista felfogású épületegyüttes léptéktelen, túlsúlyoltá teszi a teret, megvalósítása biztosan a romterület károsodásával járna, nem segíti elő a romterület egészének értelmezését. Semleges toronyépítményei – különösen a Pipo torony helyére épített négy pillérből és felső záró keretből álló forma - túlságosan absztrakt, erőtlenszimbólumok. Csak a Lux-féle épületegyüttes kőtárának előterében létesít kertet, szórt faültetésekkel.

11. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0045322479 0000

A szerző több elemből álló, kizárólag képzőművészeti alkotást tervezett, ezeket a Nemzeti Emlékhely hangsúlyos pontjain helyezi el. A Szent István sír fölött csúcspontban összetámasztott szimbolikus fémkupolával és nemzeti színekkel keretezett fluoreszkáló szivárvánnyal alkot városszerkezeti értelemben markáns jelet. A Pipo torony térrészen, a Püspöki Palota vonalában rozsdamentes acél anyagú 6 elemből álló Nemzet oszlopa tervezett, az Emlékhely figyelemfelhívó kapu-jeleként. A képzőművészeti kompozíció kettős „Magyarcsillag” ábrázolással egészül ki. Elhelyezése a rommező kitüntetett helyén elgondolt –a térbeli ábrázolásokról levont következtetés szerint a sír felett található.

A másik csillagmotívum a Püspöki Palota Emlékhely felé forduló nyílás nélküli homlokzatára tervezett, mintegy a térben elhelyezett Csillag negatívjaként.

A Mátyás szentélycsarnokra a mai füves területen vulkanikus andezit kupola építmény emlékeztet, ennek szerkezete „3M” rajzolatot ad – ami a műleírásaként benyújtott szakcikkekben kifejtett alkotói szándék szerint a harmadik évezredre is utal.

A tér mai használatán, feltárásain, fogalmán a terv nem változtat.

A pályamű a meglévő értékekre felhívja a figyelmet, de védelmükre nem tervez megoldást. Adósunk marad a Szent István sír és a bazilika akár részleges lefedésével is, ezáltal nem teljesíti a kiírásban megkívánt egyik fontos pályázói feladatot, ami veszélyezteti a megvalósíthatóságát.

A fém-szivárvány kupola diszkrét és erősen átírt, szimbolikus jelzése az egykori bazilikának. Pontos méretrendjét nem ismerhetjük, hiszen a pályamű alaprajzot, metszetet nem dokumentál – elgondolását térbeli ábrákon ismerteti meg.

A pályamű a kompozíció elemeinek elhelyezésén és anyaghasználatának ismertetésén kívül további építészeti javaslattal nem él, és nem tér ki a kompozíció szabadtér alakítással, kertépítészettel való „megerősítésére”.

Műszaki szempontból a terv – értelemszerűen - ütemezhetően megvalósítható.

A pályázat az építészeti értékek bemutatása szempontjából csupán az egykori záradékmagasság megmutatására vállalkozik. a romok szabadon maradnak, a térszínről áttekinthetők. A pályamű megoldásai a jelenlegi helyzethez képest nem jelentenek előrelépést. A terv kertépítészeti javaslatokat, megoldásokat nem tartalmaz.

12. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047752027 0000

A pályamunka a romkert térrendszerét egy a Lux-féle diadalkaputól kiinduló, a bazilika D-i mellékhajóját felhasználó markáns tengellyel zárja le a Koronázó tér felé. Ehhez átnyitja a Pipo torony (a Bazilika egykori DNy-i tornyának) jelzésszerűen kiemelt falazatát. Az ily módon kiszélesedő Koronázó tér előnyösen változtatja meg a városi szabadteret struktúráját.

A városképben megjelenő másik elem a Bazilika ÉK-i tornya helyén emelt, modern eszközökkel megfogalmazott kilátótorony. Ennek teljes funkciója műleírás hiányában nem ismert, de az 1. sz. tervlapon közölt információk szerint az osszárium funkciót ide kívánja áthelyezni a tervező. A terven megjelölt Szent Korona felirat nem értelmezhető, mert nem reális az eredeti, vagy akár másolatban a koronának a Bazilikában történő elhelyezése, bemutatása.

A romfalak védelmének módjáról a terv nem tartalmaz javaslatokat. A romkert meglévő értékeit csaknem változtatás nélkül javasolja megőrizni.

A Bazilika építészeti értékeinek az értelmezése a tervben nem történik meg. A koronázó templom megközelítése – nyugati irányból, a püspöki palota és a Pipo torony között rendelkezésre álló szűk területről támogatható gondolat. A Szt. István sír fölé emelt, fém-üveg aedikula mint sátor imitáció, leginkább egy oszmán sír parafrázisaként fogható fel, nem kötődik a magyar történelemből ismert és alkalmazott jelrendszerhez.

A terv számottevő építészeti gondolatot nem tartalmaz, a javasolt építészeti beavatkozások közül a torony arányaiban nem megfelelő méretű akcentus

Az építészeti koncepció olyan kevés eszközt használ, hogy ezek megvalósítása bizonyára nem ütközik akadályba, viszont kérdés, hogy ilyen mértékű javaslatok kielégíthetik-e azt a várankozást, amely több évtizede keresi e hely méltó bemutatásának a lehetőségét.

Örökségvédelmi szempontból a rommező megvédésének elmaradása, a Lux féle mauzóleum épület átértelmezése és az osszárium áthelyezése elfogadhatatlan megoldás.

Az alapozások erre a célra nem használható területet is igénybe vesznek.

13. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9117898515 0000

A romterület fölé íves füves dombtetőt épít. Az alsó szintre pontszerű bevilágítók juttatnak némi fényt. A Nervi szellemiségű, változó magasságú tartóborda hálózat szellemes és alkalmas, de markáns látványa a tartó oszlopok sokasága a romokkal konkurál.

A fedett térben nincs múzeum, a romok láttatása, védelme a cél.

A fedés előtti (keleti) nyitott tér és a domb alatti tér kapcsolata bizonytalan. Kedvezőtlen a domb-tető alá való belátás, az ott megjelenő túl sok vizuális elem miatt.

A füves dombtető kontrasztjaként megjelenő torony magassága, Bauhaus-ra emlékeztető formája és elhelyezése jó. A Lux-féle épületsor lezáró elemeként tervezett toronyban közlekedők információkat kapnak a helyről, a romokról, felső szintje kilátóként szolgál.

Szakrális rendezvények céljára a fedetlenül maradt keleti terület alkalmas.

A városképileg lokálisan megjelenő füves domb kedves és szerethető ötlet. Fenntartása, használata azonban számos gondot okozhat. A domb barlangszájszerű déli megnyitása kevésbé ünnepélyes megjelenése és aggályos használhatósága (lent és fent) miatt nem került a jónak minősített ötletek közé.

Kedvezőtlen, hogy a Városház tér felőli fő nézetből a domb takarja a Lux-féle épületeket, ezáltal a mögöttes elemek (Fehérvár Áruház, fűtőmű kémény...) kapnak hangsúlyt.

A romterület teljes, hullámszó zöldtetővel történő lefedése a Lux-féle épülethez építendő toronyból történő rálátást akadályozza, így léte is kérdéses.

Örökségvédelmi szempontból is hibás elképzelés a hullámszó zöldtető kialakítása. A történeti értékekkel bíró városi környezethez épített karakterű védőépület illik. A tervezett vb. szerkezet kivitelezése veszélyeztetné a romokat. A Lux-féle mauzóleumhoz tartozó kilátótorony létrehozása is megkérdőjelezhető.

Mátyás-szentély alapozásai a romra is ráterhelnek, a DK-i torony mellett alapozást a kiírásnak nem megfelelő helyre is tesz. A teljes romterületet egységként, jól kezeli, a K-ről és D-ről nyitott védőtető nem jelent elegendő védelmet. További kutatás biztosítható.

A teljes romterület lefedésével attraktív, plasztikusan formált zöldfelületet hoz létre, a szerkezeten tetőkert, gyepfelület telepítésével. A széles gyalogos sétány törtvonalú átvezetése és burkolat-rendje jó kontrasztot képez a nagyvonalú pázsitfelülettel és érdekes átmetsződések ad.

14. bírálati sorszámú pályamű postai ragszám: BE 22279967 6 HU

A terv alapötlete új városi tér-közpark létrehozása, melynek érdekében a Püspök-kertet is bevonja a terület rendezésébe. A régészeti emlékeket alapvetően visszatöltéssel óvja meg. A visszatöltésből kiemel egyes, történelmileg fontosnak tartott elemet. A hely jelentőségét nem építészeti, hanem egyéb – fény, vetítés – effektusokkal kívánja hangsúlyozni.

A tér-közpark kialakításánál természet közeli környezet és raszteres térburkolat egymásnak feszülése a szervező gondolat, mely a térburkolat „redőzöttségét” okozza – a pályázó sajátos ideológiai okfejtése mentén.

A királyi séta útvonalai megfontolt javaslatokon alapulnak.

A Bíráló Bizottság értékelte a közpark létrehozására tett javaslatot, de a terv megoldásait zsákutcának tartja.

A "halotti lepel" megfelelő romvédelmet nyújt, de nem utal az épület egykori struktúrájára. A digitalizált romértelmezés akkor lehetne hatékony, ha a romokra való rálátás vagy valamiféle térrekonstrukció kiegészítené.

Örökségvédelmi szempontból filozofikus megközelítése ellenére is hibás elképzelés a zöldtető kialakítása. A történeti értékekkel bíró városi környezethez a védendő romokra utaló, vagy azokat fölülről is láttató védőépület-építészet illik. A tervezett vb. szerkezet kivitelezése veszélyeztetné a romokat.

A terv a romok felett dombot emel, a betemetéssel védelmüket ugyan biztosítja, a további kutatások elé azonban komoly akadályt gördít.

A romterület visszatemetésével széles és mozgalmas térburkolat-rendszert alakít ki, amelyet plasztikusan formált „felgyűrődésekkel” tagol és zaklatott alaprajzi formájú zöldfelületekkel, kertekkel keretez. Ezzel érdekes kontrasztot képez és a műleírásban kifejtett szimbolikus jelentést kíván adni a tér-kert együttesnek. A jelként tervezett életfa hangsúlyt képez, és jól illeszkedik ebbe a környezetbe. A tervezett együttes azonban túlzottan mozgalmas, önálló attrakció, produkció, ami nem igazán illik a hely szelleméhez.

15. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047414596 0000

A terv különösebb gondolati elmélyültség nélkül a terület teljes lefedésével próbálkozik, sajnos kevés sikerrel.

A műleírás alapján szándéka szerint nem épületet kíván létrehozni, hanem egy viselkedési módot, nem tömeget, hanem hártyszerű burkot. Ezt az önmaga előtt nagyon tetszetősen megfogalmazott célt sajnos képtelen elérni.

Az egységesen kezelt romterületet aszimmetrikus csarnokkal fedi le, mely megfelelő romvédelmet biztosít, és a Ny-i oldali galériáról áttekinthetővé válnak a romok. Az elképzelt ideával szemben a lerajzolt végeredmény szándékolt áttörtsége ellenére tömör, erőszakos és jellegtelen tömegű kiállítási csarnokot mutat, ami egyértelműen láthatóan tévút mind a városi térkapcsolatok, mind az építészeti megformálás vonatkozásában. Problémája, hogy érzéketlen marad a városépítészeti kérdésekre, védőépület-karakterű, az emlékhely megkívánta építészeti emelkedettségtől távol áll. Örökségvédelmi szempontból is erősen kifogásolható, hogy a tervezett védőépület mind a Püspöki palotára, mind pedig a Lux-féle mauzóleum épületére érzéketlenül ráépül.

A romterület szélére helyezett alapozási sáv megfelel a kiírási feltételeknek, a püspöki palota előtt és a D-i bazilikafal közelében tervezett alapozások problematikusak. A terv a teljes romterületet egészként kezeli és lefedi. Az épületet oldalról lezáró falamellák a terület átszellőzését biztosítják, de nem jelentenek elegendő védelmet. A terület további kutatása biztosított.

Zöldfelületekre, kertépítészeti kialakításra nem tesz javaslatot.

16. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9337583545 0000

A tervezési koncepció szerint a pályamű a meglévő utcaszinthez képest közel 2m magasságban védőépületet épít a rom fölé.

A főhajó felett burkolt vasbeton födémet alakít ki, és ezen a felületen hozza létre a kiírásban megfogalmazott rendezvényteret, amely a Bíráló Bizottság véleménye szerint túl magasan van ahhoz, hogy városi térként is működhessen, és ne csupán célzottan (lépcsőzve) legyen használható.

A mellékhajók felett a rendezvényter felé lejtő üvegszerkezetű félnyeregteret tervez, melynek határán -üvegfal kialakításával - a koronázó tér szintjéről belátást enged a romterületre. A megemelt védőépülettel a romok szintjén megfelelő belmagasságú tér jön létre, azonban az utcaszinthez képest kiemelkedő „földszintes” épülettömeg a Koronázó tér légtérarányait megbontja. Az utca szintjéről feltáruló látvány pedig földszintes „lepényépület” hatású, amely a kialakult beépítési struktúrától idegen.

A romterület bejáratát a nehezen olvasható alaprajzok ellenére feltehetően a templom apszisában, annak kontúrját követő rámparendszerrel alakítja ki, amely az eredeti funkcióhoz képest túlságosan profán megoldás. Az egykori bazilika szentélyébe helyezett rámpa nem méltó a történeti struktúrához. A pályamű javaslata szerint a korábbi műemléki felújítás elemeit (íves híd stb.) megtartja, ezzel azokat nem kérdőjelezi meg, viszont az általa tervezett új elemek nincsenek összhangban a meglévő építészeti elemekkel.

Fontos eleme a kompozíciónak a Pipo torony helyén tervezett pontmegfogásos üveghomlokzatú 25m magas torony, mellyel a történetileg kialakult barokk Szabadság tér és a Koronázó tér közé egy torlaszt emel, amely sem tömegében, sem anyagkezelésében nem segíti a hely szakralitásának erősítését, inkább lerontja azt. A Bíráló Bizottság véleménye szerint a tervezett torony - mint jel- túl erőszakos, és „ipari” formálású, amely idegen testként áll a barokk belváros e jelentős pontján.

A torony településszerkezetben elfoglalt helye is elhibázott, a két tér eredetileg is szűk kapcsolatát tovább szűkítve elzárja a két tér közötti gyalogos tengelyt, illetve jelentősen lecsökkenti annak szélességét.

A terv a templom D-i oldalán a pályázati kiírásban megadott korábbi alapozásokat felhasználja, az É-i oldalon a püspökség kerítésének helyére tervezett alapozási sáv is megfelelő. A romterületen a megmaradt pillérekre, a templom K-i részeinek maradványaira történő terhelést a pályázati kiírás melléklete nem engedte meg, a pillérhelyekre történő alapozás sem minden esetben felel a kiírásnak. A Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, a templomtól É-ra eső területet sem kezeli a romterület szerves részeként. Az oldalról nyitott védőteret nem nyújt elegendő védelmet a romoknak, a ráfalazások miatt a további kutatások lehetősége korlátozott.

A Mátyás-kori szentélybővítés területén kertet alakít ki, amelyet jelképes keresztúttal tagol. Az így létrejövő felületosztás azonban formailag bizonytalan, nem jó arányú. Sem a kolostorkertek kerengőbe illesztett kert-osztásának nem felel meg, de nem is keresztény szimbólum. A kert növényzetét csak jelzésszerűen ábrázolja.

17. bírálati sorszámú pályamű postai ragszám: EE 118522124 CA

A három különböző variációt felvonultató terv, a nagyvonalú és ügyes szerkezettervezés demonstrációja. A csak néhány helyen letámasztott rácsostartók és kábelek közti mezők üvegfelületei hatalmas transzparens ernyőként borulnak a romkert fölé, ám azzal és a tágabb építészeti környezet adottságaival egyik elképzelés sincs igazán összhangban. Ezen a helyen mindhárom megoldás túlzott léptékű, formaidegen, nyomasztó, tehát az építészeti környezet kereteit szétfeszíti. Ez a kritika csak azon variáns esetében enyhülhet kissé, ahol a védőtető a Püspöki palota déli szárnyának koordinátáihoz igazodik és a Mátyás szentélyt is szabadon hagyja.

A terv a helyszín történetiségével nem, funkcionális strukturálásával pedig alig, s csupán csak a műleírásban foglalkozik a látogatói útvonalak felemlegetésével. A pályázó a konkrét romvédelem kérdését és a bazilika lehetséges bemutatását elhanyagolja.

A pályázati elképzelés a tér egészét burkolja, vagy a védőtetővel fedi. Kerteket, zöldfelületet nem létesít, ami a megfogalmazott koncepció esetében szerencsés lett volna.

A terv az örökségvédelmi elvárásokat is elsősorban formaidegen és léptéktelen javaslatával sérti. Az egész romterületet lefedő védőtető t tervez. a híd-szerű lefedés az emlékhely építészeti kritériumaitól távol áll. A bazilika értékeinek bemutatására látogatófolyosót tervez, amelyből értelmezhetők a romok. A térforma a bazilika egykori struktúrájával nincs semmiféle átfedésben.

Összességében megállapítható, hogy a pályamű a kiírás elvárásainak nem felel meg. Bizonyára helyesebb lett volna, ha az egyik variáns mellett elköteleződik, s az összes aspektus összefüggésében gondolja végig a feladatot.

A romterületen a tervezett üvegtető letámasztási pontjait a terv nem ismerteti egyértelműen. A romterület csak részben fedett – az É-i hajó és a Mátyás-szentély egy része fölött nincs tető. Az oldalról nem zárt, magas védőtető csak korlátozott védelmet nyújt a romoknak, a kevés alaptest miatt a további kutatások feltehetően biztosíthatók.

18. bírálati sorszámú pályamű postai ragszám: CG 0000 0045324071 0000

A terv a romok teljes lefedését javasolja. A régészeti tér, kőtár a viszonylag sűrű pillérosztás adta lehetőségek kihasználásával ugyan kellő belmagasságú, de teljes mértékben nélkülözi a természetes megvilágítást.

A lefedés fölött városi teret kíván létrehozni, melyen az eltakart romok „didaktikus” bemutatása történik meg.

A javaslat több okból is elhibázott:

- A városi térnek szánt felület szintekre tagolása nem enyhíti annak ürességét, hanem sokkal inkább használhatatlan lépcsőkre tagolja, megnehezítve az „akadálymentes” használatot. A Mátyás féle szentély sövényekkel és üveglefedésekkel kombinált bemutatása labirintus jellegű, a hajdani tér érzékeltetésére alkalmatlan

- A tervezett tér sem a Városház tér, sem pedig a Koronázó tér felé nem rendelkezik méltó kapcsolattal, a lépcsők inkább elvágják, mintsem összekapcsolják a tereket.

- A létrehozni szándékozott térnek nincsenek térfalai, így az valójában nem létezik, pusztán alaprajzi grafikaként értékelhető.

Az építészeti jelként megfogalmazott Korona és gigantikus plexi szökőkutak nem tudják enyhíteni a terv didaktikai gondolatokon túli építészeti kiforrotlanságát.

A romok szintjének alaprajzi terve nem informatív. A teljes romterületet lefedi, zöld sövényből javaslatot tesz a Mátyás-kori szentély bemutatására is. A városi tér szintjén kertépítészeti eszközökkel kirajzolódik a bazilika egykori alaprajza, térstruktúrája. A bazilika egykori értékeinek bemutatásakor a stílushűség elvét követi. Az építészeti és kertépítészeti eszközökkel történő direkt utalások, „kirajzolások” közhelyes megoldást nyújtanak. A romok ilyen mértékű elrejtése – azok kifogástalan megóvása ellenére - örökségvédelmi szempontból is kifogásolható.

Nem derül ki, hogy az alapozások minden esetben elkerülik-e a rommező kritikus pontjait. A teljes romterületet egységes egészként kezeli, bemutatja. A zárt tető megfelelő védelmet biztosít, a további kutatás lehetősége adott.

A tér meglévő zöldfelületeit részben megtartja. Az emelt szinten jelzésszerűen létrehozott apszist az üvegfelületek mentén keskeny, íves gyepsávval kíséri. Az itt várható látogató forgalom azonban túl nagy igénybevételt jelent, ami miatt ez fenntarthatatlan.

19. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: BE 22277678 5 HU

A tervezők következetesen végiggondolták a városi térszövetbe való forgalmi illeszkedést, a terv előnye a közterület, a romterület („tárlat”) és a területre való rálátás forgalmának elkülönítése.

A meglévő romok megtartására és védelmére a jelenlegi romterület (a román kori bazilika) melletti sétányhoz csatlakozóan járható csúszásmentes üvegtető készül, amely a Szent István-sír felett nyitott. Ezt a nyitást a teljes román kori Bazilikát átfogó, 41.7 méter magas acél keretből álló fent üveggel fedett-határolt, lent három oldalról nyitott csarnoktér fedi. Az üvegfedések, a tágas gypfelület és a változatos kiképzésű térburkolatok jól ritmizálják a teret.

A Mátyás-kori (és mindmáig csak töredékeiben feltárt) romok fölé közteret tervez, amely a romok későbbi sorsa szempontjából nem túl szerencsés, ezzel tulajdonképpen a szentély maradványainak bemutatásáról a zöld területtel lemond.

A Bazilika értékeinek bemutatása kapcsán a járható üvegtetőbe gravírozott alaprajzok közhely-szerűek. A tervező tudatosan kerüli a formai, térszervezési kapcsolódást a régi épülettel, egyedül és ellentmondóan a romok léptéke és a magassága közti, pontosan a régi Bazilika hipotetikus rekonstruált magasságát idézi meg. Az É-i oldal alaphelyei nem minden esetben felelnek meg a pályázati kívánalmaknak, kisebb alapozásokkal több helyen is ráterhel a maradványokra.

A járható és átlátható üvegfödém és a felette 20-40 méterre lebegő üvegdoboz inkább elbizonytalanít, az emlékhely megkövetelte kiegyensúlyozott ünnepélyességgel szemben. A nagy magasságú védőépület alatt az üvegfödém áttörése a romok védelmét nem a kívánatos mértékben biztosítja, de a további kutatást biztosítja.

Az épületnek valóban „lebilincselő” a hatása, a bizonytalan üvegtető és a fölé helyezett lebegő üvegdoboz, továbbá az eredeti ötletként tervezett üvegprizma valóban kifejti ezt a hatást. Építészeti formálása ugyanakkor teljesen konfrontálódik a történeti városszövettel, a barokk karakterű térszövettel, illetve szó szerint értve a Püspöki Palotával. A palota kertjébe beállított két pillér valójában azt jelenti, hogy a hatalmas felépítmény ráül a mansard-tetős középrizalitra, tovább fokozva az amúgy is építészeti konfliktusokkal terhelt belváros feszültségét. A terv elfogadhatóságának és megvalósíthatóságának ez leküzdhetetlen gátja.

Az alapozási problémákon túl az üvegfödém fenntarthatóságának problematikája és a városképi szempontból túldimenzionált, környezetidegen „kapusor” miatt a pályamű örökségvédelmi szempontból is támogathatatlan.

20. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0043039744 0000

A Bíráló Bizottság a pályaművet 500ezer Ft összegű – rangsorolás nélkül – megvételben részesítette

Azon pályázatok egyike, amely a romterület védelmét kettős, különböző magasságban elhelyezett lefedéssel oldja meg. A maradványok egy részét nyomottabb, zártabb, vasbeton szerkezetű térben mutatja be. A püspöki palota előtti területre tervezett alapozása azonban problematikus. Ennek a környező terepszinthez képest megemelt teteje járható, a romok egy része innen is szemlélhető. Erre a teraszra Mátyás-szentély apszisa felett átlós rámpát vezet, ennek nyomvonala azonban nem szerencsés, az egykori szentély jelentőségét csökkenti. A zártságot feloldandó, e posztamens fölé pilléreken álló, de mégis szinte lebegni látszó, nagyobb tetőlemez helyez. Ennek kontúrja az egykori bazilika méreteihez igazodik. A tető helyzete, a Városház tér felőli feltárulása, de különösen a püspöki palotához való térbeli viszonya, azonban mégis bizonytalan. A tető nagyvonalúan, korszerű anyagokkal szerkesztett. Kár, hogy szerkezete alulméretezett. A keretmerevséghez, illetve a feszített ponyvaszerkezet szélein lényegesen nagyobb tartószerkezeti méretek lennének szükségesek, ami a tervezett látvány könnyedségét jelentősen befolyásolná. A feszített membránnal kialakított térlefedés nagy magassága és oldalirányú nyitottsága miatt nem igazán védi a csapóeső ellen a romokat és az alatta zajló eseményeket. Korszerű gondolat viszont a tetőzet alsó síkjának információs felületként való használata. Járható pázsitfelületei megformáltságukkal és léptékükkel jól illeszkednek a szikár építészeti megoldáshoz és a térburkolatok rendszeréhez.

A pályaművet sommás nagyvonalúsága, az egyszerű megvalósíthatósága, a további régészeti feltárások biztosítása miatt értékelte kedvezően a Bíráló Bizottság.

21. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0044244008 0000

A pályázat koncepciója a meglévő térszint közelében a román kori bazilika kontúrján belül térként lefedett romterület, mellyel a romok szintjén bántóan alacsony belmagasság alakul ki. A térszinten a tervező által feltételezett „hálóboltozat” lenyomata jelenik meg, melyek között járható üvegfelületeket tervez. A térnek ez a felületképzése csupán alaprajzi grafika, annak is rendkívül merev és sematikus, és történetileg sem hiteles. A tervezett burkolat a városi tér használatát ellehetetleníti. A terv a Mátyás-kori szentélyhez nem nyúl, illetve a meglévő falakat „üvegdobozokkal” takarja, amely a Bíráló Bizottság véleménye szerint elhibázott gondolat. Ezen a területrészen további kertépítészeti eszközöket alkalmaz.

A romterület Püspöki Palota melletti lejárata - bár jó helyen van - szűkös és léptékében vitatható. Az osszárium és a Lux-féle épület közötti területtel a pályamű egyáltalán nem foglalkozik. A romvédelmet ugyanakkor alaposan átgondolta a román kori bazilika vonatkozásában.

A román kori szentély túlhangsúlyozása és a gótikus rész viszonylagos védtelensége ellentmondás.

Az Ozorai Pipo torony helyén és a főhajóban alkalmazott toronyra és baldachinra utaló térszinti jelek teljesen idegenek az emlékhely szellemiségétől. Anyaghasználatuk, formai megformálásuk provizórikus, méltatlan a történelmi környezethez.

A fent felsorolt észrevételeken túl örökségvédelmi megközelítésben is erősen kifogásolható a kissé kaotikusan sokféle forma és sokféle anyag (üveg, kő, fa, növények) egyidejű alkalmazása.

A templomépületet körbevevő alapozás erre nem alkalmas területeket is érint, a „karcsú, kettős pillérek” a romokra is ráterhelnek. Az É-i romterület és a zöld felületként kezelt Mátyás-szentély falai üveg alkalmazásával védelmet kapnak. A román kori bazilikát védő, zárt épület a romoknak megfelelő védelmet nyújt. A további kutatás a „fő- és a mellékhajók falainál telepített falcsíkok” miatt csak korlátozottan biztosítható.

22. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9117898528 0000

A romterületet nem az eredeti térhatár vonalát követve, hanem attól függetlenül fedi le a terv. A lefedés és a környező utcák burkolatát, mint a környezetre ráborított palástszerű felülettel egységesíti. A lepelként értelmezett motívumhoz Szt. Istvánt a halottas ágyon ábrázoló lepel ihlette burkolat nem csupán a védőépületet és közvetlen környezetét a Koronázó teret borítja, hanem a Táncsics Mihály utca, illetve a Fő térnek a Püspöki Palota közvetlen előterének lefedésével kapcsolja össze a romkertet a várossal. Az Árpádsávós és Anjou liliomos mustra anyaga mázas kerámia, melyet a terv szerint a Zsolnay gyár tud előállítani.

A javaslat nem tér ki a felszínre hozott maradványok értelmezett bemutatására. A védőépületbe zárt romok megfelelő színvonalú védelme is kétséges, hiszen a belső tér szellőztetésének módjára nincs utalás a tervben. Így a romokon biológiai károsítók megjelenése nagy valószínűséggel bekövetkezne a terv megvalósítása esetén.

Azzal, hogy a romterület megközelítése a Lux-féle kőtár felől történik, nehezen képzelhető el, hogy a Bazilika terének a feltárulása, az egyes térrészek értelmezése hangsúlyosan megvalósítható lenne. Az egyetlen lendülettel áthidalt mellékhajók és főhajó tere értelmezhetetlenné teszi az egykori térrészek egymáshoz való viszonyát. Metszet rajzok hiányában a védőtető alatti tér képe nem ítélné meg. A műelírásból tudjuk, hogy maga a tervező is „nyomott, de ünnepeles” térként írja le. Közbenő támaszokat nem alkalmaz, csak az É-i és a D-i határoló fal vonalában támaszkodnak fel a nyilván nagy magasságú rácsostartók.

A tervezői koncepció alapgondolata: az egykori hegyet elmosta az idő” így az erodálódott templom maradványai fölé emelt lefedés beborítása a lepellel az elpusztult épület maradványainak az elfedését jelenti. A környezetéből – a Koronázó tér felőli oldalon 1,5 m magasságban induló – kiemelt védőtető a várostól idegen felületként és nem a városközpont szerves részeként értelmezett térként jelenik meg. A mellvéd magasságban futó párkányt sehol nem bontja meg lépcső, a tervező a több mint 1.000 m²-es felületet csak mint látványt mutatja meg a városlakóknak. A lepel beborít, még betekintést sem engedve az egykori romkert területére.

A drapériával levezetett térlefedés túl konkrét és az építészet eszközeitől idegen. A romok bejárása biztosított és szervezett, a bazilika egykori terét léptékével idézi.

Örökségvédelmi szempontból elsősorban a romok legalább részleges láttatásának hiánya kifogásolható. Amúgy is környezetidegen, bár nem léptéktelen elképzelés.

A terv az alapozásokat a romterület szélére, erre a célra alkalmas területre helyezi, az Árpád-kori kápolnák É-i oldalán azonban alapozásra igénybe nem vehető területet is felhasznál. Az egész romterületet egységként kezeli, a zárt tető megfelelő védelmet nyújt a romoknak, a további kutatás lehetőségének is eleget tesz.

A tér egészét „ letakarja”, vagy burkolattal fedi. Önálló kerteket, zöldfelületet nem létesít.

23. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047752014 0000

A terv szinte felfalja a tervezési területet. Lábakra állított egyszintes, lapos múzeum épülete sematikus, minden tekintetben a 70-es évek meghaladott, ide nem illő architektúráját idézi. Különösen a Lux-féle épület, mint egyedüli rálátási hely felőli nézete kedvezőtlen, pedig a szakrális rendezvényekre egyedül alkalmas keleti területrészt háttérként is megjelenik ez a homlokzat.

A Városház tér felől megjelenő színes virágokból komponált, igazán korszerű homlokzati megoldás jó ötlet, egyértelműen és szerethetően jelöli ki a múzeum bejáratát.

A vízmedencéből kiemelkedő, felnagyított koronakereszt erőltetett szimbólum.

A városszerkezetben megszokott kelet-nyugati irányú gyalogos átjárást a terv megtöri, a Táncsics utca vonulatában kitérőt kell tenni. Az ötlet egyedi, de indokoltsága megkérdőjelezhető.

A múzeum gyalogostengelyt keskeny utcává alakító új térfala érdekes javaslat, de a romterületet túlságosan domináló épület és egy új városi köztér kialakításának elmaradása összességében barátságtalanná teszi a tervet.

Az Országalma és a Lux-féle épület irányából adott bejárás során a romok értelmezését is lehetővé tevő rálátás nem kellően biztosított. A román kori bazilika struktúráját túlhangsúlyozva és átalakítva alakít új városi teret, a Mátyás-kori rész hangsúlytalan marad. Lényegében a mellékhajók feletti üvegprizmák valamint a szükségtelenül hangsúlyozott román kori szentélyt kiemelő üvegfal ad betekintést a romokra. A Mátyás-kori szentély helyén megjelenő pad nem méltó bemutatása az egykori épületnek, a köztérként való használat a romvédelem érdekeit sértheti.

A pályamű építészeti elképzelése annyira téves, hogy sem városképi, sem örökségvédelmi szempontból nem felel meg semmilyen elvárásnak.

A tervezett alaphelyek zömmel megfelelnek a pályázati kiírás követelményeinek. A terv a Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, a templomtól É-re eső területet a rommező részeként kezeli. A romok védelme szempontjából jó, de nem elegendő a védőépület K-i végének lezárása rossz idő esetén.

A vízmedence közepén álló kereszt elhelyezése és léptéke a vízparton álló óriási megvilágító lámpaoszlopok „keresztüzében” bizarr látványt képez. A ferde kereszt amúgy is csak a koronával együtt nyer értelmet. Így, magában megjelenítve groteszk, mintha a korona a víztükör alá süllyedt volna.

24. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9117897541 0000

A romok lefedése kevés építészeti gondolatot tartalmazó pince-világ létrehozását eredményezi. Kontúrja a hajdani Bazilikát idézi ugyan, de a Romkert látványa a városi nézőpontokból teljes egészében eltűnik.

A nyugati és a déli oldalon a meglévő építményeket megtartja.

A lefedés felett kialakított zöld-tetőből és városi térnek nevezett platóból szervezett együttes üres és építészetiileg jellegtelen. Ténylegesen használható teret nem alakít ki, a lépcsők és a tagolás ezt lehetetlenné teszi. Térfalak kérdésével nem foglalkozik.

A tér környezeti kapcsolatai ugyanakkor kellően átgondoltak, kihasználja a Táncsics utca felőli megközelítés lehetőségét.

A tér jelentőségének hangsúlyozására a zászlósr és Szt. István szobor önmagában elégtelen

Elhibázott, hogy az egykor templom terét az új Szt. István-szoborral egészen más irányultságúvá alakítja.

Örökségvédelmi szempontból hibás a bazilika kontúráját követő nyomott vasbeton födém letámasztási rendszere, mert nem felel meg a kiírás elvárásainak. Az üvegezett apszis és a kicsinyes bevilágító prizmák ellenére a romterület sötét marad. Az alátámasztási pontok és alaphelyek, köztük a falmaradványokra terhelő oszlopok nem felelnek meg a kiírás feltételeinek. A Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, csak a templomtól É-ra eső maradványokat kapcsolja a romterülethez. A román kori bazilika legfontosabb részének védelméről nem gondoskodik, mivel szentélye fölé nem terjeszti ki a védőtetőt. A részben nyitott védőépület csak korlátozott védelmet nyújt a romoknak, a terület további kutatása biztosított.

A romterületet lefedő szerkezeten szabályos geometriájú díszter-díszkert együttest alakít ki, amely alkalmas rendezvények megtartására is. A szimmetrikus elrendezés és a különböző minőségű felületek monoton tagolása nem nyújt igazán képi feszültséget, inkább unalmas. Az üvegfalal lezárt apszisra a gyepes rézsű túlzottan rászorul.

25. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CO 0000 9116772322 0000

***A Bíráló Bizottság a pályaművet 500ezer Ft összegű – rangsorolás nélkül –
megvételben részesítette***

Az első pillantásra meghökkentő terv elmélyült megfigyelés és következetes gondolati elemzés eredménye. Erénye, hogy a városszerkezeti adottságok finom javításával, látványos nagy beavatkozások nélkül próbálja megoldani a kiírásban megfogalmazott alapvető funkcionális követelményeket. Az építészti alapvetés tisztességgel tudomásul veszi, hogy a múlttól való tudásunk töredékes, s ezért nem is törekszik semmiféle rekonstrukcióra, vagy elképzelt teljességre. Éppen azzal a fegyelmezett gesztussal idézi meg és teszi érthetővé a hely szellemi örökségét, ami a töredékes tudásban gyökerezik, a lefedés funkcionális követelményét a szimbólum rangjára emelve. S bár a megformált jel-a megrepedt, kissé megsüllyedt szellemkatedrális - üzenete mindenkor aktuális, s nyitottsága éppen az utca emberének szól, szimbolikája magyarázat nélkül nehezen érthető, a felépítmény csak nagyon elvonatkoztatva utal az egykori templomra. A terv legszebb gondolata az utca mellett szemmagasságban az egykori bazilika terét védő, de nem kirekesztő üveghártyára írt Szent István-i intelmek közreadása: nap mint nap szelíden, szinte észrevétlenül megszólítják és tanítják az arra elhaladót.

A terven jól nyomon követhető a rendteremtés szándéka: a kint és bent, a lent és fent finom megmutatása. Visszafogott, letisztult építészeti eszközökkel olyan, elvileg funkcionálisan is használható jelképet helyez a térbe, mely monumentalitása ellenére sem „ül rá” a térre, nyitottságának köszönhetően átlátható, áramló kapcsolatot hoz létre a Lux-féle épületek által keretezett rendezvénytér és a Városház tér között. Ezzel a megoldással elkerüli a több tervben alkalmazott kiemelt „járósík” megoldások csapdáját, melyek vizuálisan óhatatlanul megtörik a területet.

A terv nem foglalkozik a Mátyás-kori szentéllyel, a jel-forma önmagában utal a bazilika egykori méreteire. A romok bejárhatók, a belátás-rátekintés megoldott. Nagy kár, hogy az építmény méretével kíméletlenül szembefeszül a környező barokk környezet léptékével. Ezt a hibát csak kissé enyhíti, hogy nem akar épületszerűen betelepíteni a meglévő városi térbe, kisajátítva annak egy részét. Ugyanakkor sajnos éppen kétoldali nyitottsága és túlzott belmagassága miatt a romkertet lefedő, tényleges védőtető szerepe erősen kérdéses, a romvédelem nem hatékony, s az ebből eredő ellentmondást nem tudja feloldani. Bár a szoborszerű lefedés anyaghasználata és egyedi szerkezeti megoldása összhangban vannak, formája és mérete erősen vitatható.

Örökségvédelmi szempontból kifogásolható az építészeti jel túlméretezettsége és a nagyrészt szabadon maradó romterület hatékony megvédésének hiánya.

A Ny-i építmény és DNy-i torony alapjai újak és elhibázottak, templom területén sem minden alaphely felel meg a kiírási mellékletnek. A templomtól É-ra eső területet bekapcsolja a romterületbe, a zöldfelületként kezelt Mátyás-szentéllyel lemond a szentélymaradványok bemutatásáról. A védőtető K–Ny-i nyitottsága a romok védelmét korlátozottan biztosítja. A csapóeső ellen nem véd. További kutatás biztosítható.

A fa keretek védelme a fémlemeztakarásokkal megoldott, a köztes üvegezett mezők a vízelvezetést is biztosítják, bár a tört vonalvezetésű üvegen történő vízelvezetés nem szerencsés megoldás.

Tér és felületképzése összefogott és nagyvonalú. A nagy, egybefüggő pázsitfelület szép és elegáns kapcsoló-elem a városkapu előtti térburkolat és a romterületet fedő épület között. A térburkolaton tervezett vízfilm artisztikus tükröző felület, de a kis szintkülönbséggel kialakított medence balesetveszélyes. Térkő helyett az egész együtteshez természetes kőburkolat jobban illeszkedne. Gyalogos forgalmi rendje, tiszta, jól szervezett.

A pályaművet egyedi szellemiségéért a Bíráló Bizottság megvételben részesíti.

26. bírálati sorszámú pályamű postai ragszám: CO 0000 9117898544 0000

A pályamű koncepciója a romok feletti tér részbeni lefedése, mellyel a romok szintjén egy 3 m magas belmagasságú fedett romkertet alakít ki. A tervjavaslat kiemeli a román-kori szentélyt, amely építészeti megoldás a bíráló Bizottság véleménye szerint problematikus, indokolatlan szentélyhomlokzatot és megosztott romterületet eredményez.

A romterület megvilágítását, ill. a nyomott belmagasság oldását a királysírok felett kialakított üveg felülvilágítókkal célozza meg. A vasbeton földem alatti múzeumi romterület mégis meglehetősen nyomott és sötét. A Mátyás szentély bemutatásával a terv nem foglalkozik. A Pipo toronyból történő múzeumi lejárát nagyon szűkös.

Amellett, hogy szép gondolat a sírok „üvegkoporsó”-ként való felvetítése a járósíkra, az alatta lévő tér kissé alacsony. Erénye viszont, hogy az eredeti utcaszinthez képest kis magasságban hozza létre a városi teret, mellyel új, jól használható közterülettel gazdagítja a belvárost, ugyanakkor zárhatóvá teszi az alatta elterülő romok szintjét.

A Mátyás–szárny felett érdekes kertépítészeti alkotást tervez: nyírt, sűrűn telepített facsoportot javasol, melynek lombkoronája a romok kontúrját nem lépi túl, valamint alatta járható felületet alakít ki.

A Lux-szárny előterében ismét burkolt felületeket tervez, és a Lux-féle házat rehabilitálni javasolja, ami szintén értékes gondolat.

A jelként javasolt toronyépítménynél viszont hibát követ el: a Pipo torony helyén tervez 42 m magas tömör kialakítású „Szent István harangtoronyt”, amely kilátóként funkcionál, valamint függőleges közlekedőként is működik a romterület megközelítése céljából.

A torony - bár korszerű, és a szakralitást segítő formálású- elzárja az emlékhely és a Szabadság tér kapcsolatát, és önmagában nem szolgálja a bazilika esetleges tényleges méreteinek visszaidézését. Egy vertikális elem nem tekinthető a valaha volt templom „részbeni rekonstrukciójának”, csupán egy új kilátó hatását hordozza, nem alkalmas a romok értelmezésére.

Kissé erőltetett - bár jó gondolat- a királyok szobrainak javasolt felállítása a püspök-kert mentén húzódó téglakerítés mellett. A királyok megidézése fontos, de a szoborcsoportnál korszerűbb képzőművészeti eszközökkel.

Az alaphelyek nem mindenütt (különösen É-i oldal) felelnek meg a kiírási mellékletnek és helyük is aggályos, DNy-i torony esetében is. A Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, a helyére ültetett fák gyökérzete kárt tehet a romokban. A további kutatás részben biztosított –a befásított Mátyás-szentély és templom É-i oldala nehezebben hozzáférhető.

A Mátyás kápolna koszorú vetületének megfelelő növénytömeget hoz létre nyírott fák zárt ültetésével, ami nagyon attraktív elem a térnek. Elegendő és kedvezőbb lenne, ha a nyírt lombtömeg a Lux-féle épület tetőgerincével azonos magasságú lenne. Kedvezőbb és jobb benapozású megoldás, ha a felső zárást adó lombtömegben a burkolatornamentikának megfelelő helyen átriumszerű áttörést hagyni.

A rendezvényteret keretező felületeket gyephézagatos bazaltkocka-burkolattal fedi, de ez a rusztikus jellegű felület nincs összhangban a nyírott növénytömegek

karakterével. Gyepfelületekkel tagolt zárt burkolat kedvezőbb megoldás lehetne. Összességében a Bíráló Bizottság a településszerkezeti szinten jól használható – bár kissé alulformált- teret, és az érdekes kertépítészeti megoldásokat tartja a terv legfőbb erényének, valamint a rendkívül magas - településszerkezeti szempontból rossz helyre tervezett- toronyépítményt tartja a leginkább megkérdőjelezhetőnek a pályaműben.

27. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CO 0000 9117893531 0000

***A Bíráló Bizottság a pályaművet 500ezer Ft összegű – rangsorolás nélkül –
megvételben részesítette***

A terv alapvető pozitívuma, hogy a romterületet a védőépület megfogalmazásánál egészként kezeli, s mind a Mátyás-szentély területét, mind pedig a bazilikától északra eső területet bekapcsolja.

A tervezett védőépület szervesen illeszkedik a jelenlegi városszerkezethez, sőt, a középkori városszerkezetre is utal. Tömegformálása szakralitást sugárzó, mértéktartó. A terv néhány szép építészeti gondolatot vonultat fel (pl. a középkori városfal nyomvonalára ültetett üvegfal, a Bazilika főszentélyének szarkofágszerű kiemelése, a keleti toronypár különböző eszközökkel történő megjelenítése), ugyanakkor alapvetően hibás elképzeléseket is megfogalmaz. Vitatkozni lehet az északkeleti torony méretével, építészeti megfogalmazásával, s végképp elviselhetetlenül zavaró városképi eleme a tervnek a kiépített „Pipo torony”. A hely történetiségét bemutató, amúgy dicsérendő kiállítás terét célszerűbb lett volna máshol megtalálni.

Hibás gondolat a főhajó terét felhasználó kápolna funkció rátelepítése a rommező járósíntjére. Ezzel és a romterület szintjén másutt is megjelenő tartószerkezeti „dobozok” alkalmazásával felszabdálja a Bazilika eredeti térrendszerét, megszünteti annak átláthatóságát. Az elképzeléssel, a két funkció keverésével a rommező látogatói bemutatását, de a javasolt kápolna megfelelő használhatóságát is erősen korlátozza.

A romterületet lefedő járható síkfödémén létrehozott kettős városi tér (emlékezés-tér és rendezvényter) e funkcióknak megfelelően méretezett. A Mátyás szentély területe fölött létrehozott rendezvényter összefogott, nagyvonalú, bár kissé rászorul a Lux-féle épületegyüttesre, ami nem előnyös megoldás. Megközelítése ugyanakkor csak egy szűk közlekedési kapcsolaton át lehetséges, ami tömegek mozgását nem teszi lehetővé.

A nagyméretű burkolt városi tér feloldására tett javaslatok (a sírok feletti területek átlyukasztása és bevilágítása, a szoliter növények számára tervezett dobozok elhelyezése) támogatható gondolatok. A tér-peremre helyezett óriási fa és a facsoport szép, szoborszerű megjelenésű és jó térszervező hatású.

A védőépület alapozásával a szerző alig veszi figyelembe a pályázati melléklet elvárásait, leginkább azzal, hogy ráfalaz a bazilika falaira (pl. szentély, ÉK-i torony). A falmaradványokat ráfalazásokkal gyakorlatilag „eltünteti”. A zárt védőépület a romok védelmét ugyanakkor biztosítja. A probléma megoldásának tekintett teherelosztó „dobozok” a további kutatás szempontjából nem jelentenek szerencsés megoldást, mert általában nagyobb felületeket vesznek igénybe, mint az alapozások. (Hiába vannak már kutatott részen, ismételt kutatásra mindig sor kerülhet.)

Örökségvédelmi szempontból elsősorban az alapozási problémák, a bazilika értelmezhető átláthatóságának hiánya és a Pipo torony kiépítése kifogásolhatók.

A pályaművet filozofikus megközelítése és a felső városi tér felsorolt építészeti értékei miatt a Bíráló Bizottság megvételben részesíti.

28. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9267267223 0000

A terv azon az úton próbálkozik, amit a bíráló bizottság nem tart szerencsésnek: elkötelezetten ünnepélyes jelet akar alkotni, és sok más pályaműhöz hasonlóan egyfajta sematikus alaprajzi rekonstrukció mellett dönt. Teszi mindezt hideg acél-üveg szerkezettel, melynek szigorú mérnöki jellege éles ellentétben áll a műleírás már-már túlzottan patetikus mondataival. A rajzokból semmiféle olyan gesztus nem olvasható ki, ami átérezhetővé tenné a hely szellemét és méltóságát. A rossz helyre tervezett, hatalmas torony eltúlzott méretein az áttört megformálás sem segít. A tervből hiányoznak a történelmi belvárosban elvárható érzékenyebb építészeti reakciók, finomabb városszerkezeti kapcsolódások.

A román kori templom lefedése nem járható üvegtetővel romvédelmi szempontból megfelelő lehet, de drága megoldás. A hártyszerű térlefedés a romok áttekinthetőségét zavarja.

A Pipo-torony ilyen mérvű-volumenű újrafogalmazása városképi szempontból elfogadhatatlan. A Mátyás-kori szentély helyén közpark létesül, amely nem megfelelő a romvédelem és a bemutatathóság szempontjából.

A pályamű örökségvédelmi szempontból hibás elképzeléseket mutat. A rászterben tervezett, következésképp néhány ponton kifogásolható alapozáson túl, bazilika alaprajzát követő üvegtető alá beverő eső, hó és szemét károsító hatása ellen nem véd. A hatalmas méretű és építészeti eszközeiben is érzéketlen Pipo torony örökségvédelmi szempontból elfogadhatatlan.

A védőépület alapozásaival a templom térrendszeréhez igazodó terv a pályázati kiírás mellékletének alapozásra fel nem használható területein is számol alapokkal és a romokra is ráépít. A Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, csak a templomtól É-ra eső maradványokat kapcsolja a romterülethez, de már nem a védőtető alatti terület részeként. Az oldalról nyitott védőtető csak korlátozott védelmet nyújt a romoknak, a további kutatások számára a ráfalazások akadályt jelentenek. A zöldhomlokzat formai kialakítása mechanikus, szabályos geometriájú, nem növényyszerű felületet ad.

29. bírálati sorszámú pályamű postai ragszám: BE 22277677 7 HU

A Bíráló Bizottság a pályaművet 5 millió Ft összegű III. díjban részesítette

A terv formálásában a bazilika egykori hajójára emlékeztet, bárka-formával utalva történelmünk zivataros századaira, kataklizmáira és a megújulás reményére. A jól kigondolt szimbólum az építészet primer médiumával, a téralakítással teszi magát érthetővé.

A meglévő városépítészeti struktúrához igazítja az új emlékhelyet, amely egyben jeleníti meg a védőépület, a szakrális tér, a közösségi tér és a múzeum funkcióját. A pontszerűen lyuggatott, alapvetően tömör és semleges téglalapú tömege léptékében kiemelkedik a városszövetből, de kissé túlzóan „jelöli” az egykori Bazilika lenyűgöző méretét.

A hajó-szerű tömeget körülvevő üvegfödém rálátást ad a romokra, de a romkert melletti sétányt is integrálja: a tömegszerű épület az üvegfödémbe úszva jelenik meg, mint „komp a vízen”.

Az új épület semleges viszonyul a romterülethez. Határozott íves falai a lehetséges alapozási felületeket használják, ezért esetenként szervesen kapcsolódnak a romokkal, mégis az üvegfödém alatti romok látványa összességében az értelmezést kiegészíti. A belső térbeli körüljáró ugyanakkor megfelelő és méltó rálátást, értelmezési lehetőséget ad.

A Bazilika építészeti értékeinek bemutatásánál a meglévő romokat használja fel elsődlegesen, visszaállítja a Bazilika eredeti oltárainak használati lehetőségét, és visszahelyezi eredeti helyére a Szent István szarkofágot – amely régészeti szempontból vitatható. Kiemelendő, hogy lefedi és a további kutatás számára megvédi és feltárhatóvá teszi a Mátyás-kori szentélyt.

A belsőépítészeti megvalósításra tett javaslat összhangban van az építészeti koncepcióval. Az épületet a térszinten keretező üvegfedések és gyepfelületek attraktívak és jól elválasztják az átmenő gyalogos forgalmi burkolattól az épületet. A Lux-féle épületegyüttes elé helyezett lépcső az épületre kissé rászorul, s ezzel zavarja annak előterét.

A tervvel kapcsolatban felmerül a megvalósíthatóság kérdése: egy ilyen volumenű zárt múzeum felépítése a rendelkezésre álló anyagiakból korlátozottan vagy csak további ütemekkel valósítható meg. Az „épület” tervezett hasznosítása épületgépészetet igényel, ami külön üzemeltetési költség, így az üvegfödémrel együtt a pályamű vélhetően jelentősen túllépi a rendelkezésre álló költségkeretet.

Összességében: nagy erénye a tervnek a semleges, visszafogott, de a meglévő struktúrához jól igazodó építészeti nyelvezet, amely méltósággal teli történelmi belső teret hoz létre, mely az emlékhely-funkciónak méltó megfogalmazása.

Örökségvédelmi szempontból kifogásolható, hogy a nagyméretű védőépület túlonúl ráépül városi környezetére, elsősorban a Lux-féle mauzóleum épületére. (A védőépület kis mértékű „szűkítésével” is alkalmas lehetne még a Mátyás szentély megvédésére.) Kifogásolható továbbá, hogy az épület alatti romterület a közforgalmú gyalogos útról még csak részlegesen sem látható. Hiba a Szent István szarkofág

áthelyezése és problémákat vet fel a romterületi szint „mindenes” funkcióval (múzeumi tér, rendezvény tér, liturgikus tér) történő felruházása. A terv egyéb vonatkozásban dicsérendő, elmélyült alkotás.

A pályaművet - az egységes karakterű felépítmény-épületként megfogalmazott emlékhelyet - építészeti értékei alapján a Bíráló Bizottság III. díjban részesíti.

30. bírálati sorszámú pályamű postai ragszám: BE 22277683 4 HU

A pályamű kettős - egy "racionális" és egy "emocionális"elemre épülő - gesztussal operál.

A romterületet U-alakban - különféle funkciókkal is felruházott - "kőfoglalattal" övezi. Örökségvédelmi szempontból kifogásolható, hogy a terv a romokat csak részlegesen és meglehetősen önkényesen fedi le (nem fedi pl. a bazilika jelentős részét, vagy a Mátyás-kori szentély falait), amit persze erős építészeti logikával indokol..

A letekintést az üveghártya zavarja. A romterületbe beállított menhirek zavaróak. Ezzel kompozíciós egységben egy - az egykori bazilika-főhajó hipotetikus méretét idéző - látszólag transzparens toronyszerű építményt emel. Ez az építmény egyúttal a rendezvények centrumául is szolgál. Logo-szerű eszmeisége, a kifejtett indoklás ellenére is értelmezhetetlen. A "kőkeret" illeszkedése a püspöki palotához, viszonya a romokhoz és a szomszédos finom utcavonalhoz érzéketlen.

A "felépítmény" alaktanilag erőltetett, funkcionálisan elhibázott. Csak a Mátyás-kori szentélybővítés egy részén alakít ki kisebb gyepfelületet. Kerteket nem létesít.

A koncepció csak térkompozíciós elképzelésként értelmezhető, a pályázat egyik legfőbb elvárását, a romok védelmét nem oldja meg.

31. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0043284789 0000

A terv a romterületet tisztán mérnöki, már-már ipari megjelenésű, sok helyütt látható acél térrács szerkezettel fedi le, magasan a Koronázó tér járósíntje fölött. Igaz, hogy ennek köszönhetően a falmaradványok az utcáról jól láthatók, de ez önmagában nem ad hozzá semmit a meglévő szétroncsolt térrendszerhez. A lefedő tető merev formájával városképi szempontból kíméletlenül és érzéketlenül jelenik meg a barokk belváros épített környezetében: semmi több, mint egy szokványos kiállítási csarnok. Ez a megközelítés nem tud felnőni a hely és a feladat által megkívánt igényességhez. Ráadásul a magas és oldalról nyitott tető szorosan a román kori bazilika kontúrjához szorul, tehát nem jelent megfelelő, igazi védelmet az időjárástól. Mindezek az építészeti ellenvetések már felmerültek a korábban megépült, majd lebontott lefedés kapcsán.

A Mátyás kori szentélyben finomkodó francia kertet képzel el, ami nem erről a helyről szól és anakronisztikus hatású, emellett a romok védelme és a területrészt későbbi kutathatósága szempontjából sem megfelelő megoldás.

A Városháza teret, a Koronázó teret és a Lux-féle teret az Ozorai Pipo torony helyén tervezett, könnyednek szánt, de elhibázott méretű toronnyal egymástól elválasztja. A túlságosan direkt formájú, rekonstrukció-ízű építmény tömege és óriási magassága szétrobbantja a meglévő térfalakat, árnyékában eltörpülnek a tényleges történeti értéket hordozó épületek. A mímeltt áttörtség sajnos ezen semmit sem enyhít. Neogót jellegű formanyelve mai anyaghasználatra átírva ellentmondásokkal teli, formája nem hiteles, csupán egy elképzelés a sok közül. Ez abból is látszik, hogy a fénnyel rekonstruált torony formája megint egészen más.

A pályamű az alapozásokat a pályázati kiírásban megjelölt, szabad területen helyezi el, a templomtól É-ra eső romokat bekapcsolja a romterületbe, a Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond.

A Mátyás-féle kápolna bővítés helyén kialakított kert és/vagy burkolat-architektúra jelkulcs híján nehezen értelmezhető, tagolása modoros, eklektikus. A Lux-féle árkádsor elé telepített fasor takarja az épületet, a horizont alatt maradó növényegyüttesek alkalmazása itt szerencsésebb lenne. A díszter széttagolt, rendezvényter funkcióra kevésbé alkalmas.

32. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9117898296 0000

A bemutatandó maradványoknak és a romok fölé épített új épületnek nincs direkt alaprajzi, formai, térszerkezeti kapcsolata. A felépítmény alaprajzi formája öncélú nem a környezet determinálja. Az építészetileg érdekes, de a helyszín ismeretében vitatható formavilágú és kissé túlfomált megoldás. A zárt tömegként – a tervező szándéka szerint modern szakrális térként – megfogalmazott ellipszis és a nagyvonalú térlefedésként megkomponált tető, mint fedett városi tér értelmezhető. Az új épületet meghatározó irányok nem következnek sem a közvetlen környezetből, sem pedig a tágabb településszerkezetből

A tervezett épület nem vesz tudomást a Lux-féle kőtárról és mauzóleumról, így azok számára a látványkapcsolat kifejezetten hátrányos.

A város számára fontos érték a romterület a város hétköznapjaiban is. Azáltal, hogy egy átjárható, folyamatosan használható térként értelmezi a tervező a tető alatti területet, ahonnan a romok látványa is feltárul, egy fontos településképi elemet őrzött meg. A Múzeum leírásánál a Koronázó téri főbejárattól induló látogatási útvonal mentén mutatja be az értékeket. A kevés régészeti információval szolgáló Mátyás-kori által épített új szentély az időszakos rendezvények helyszíne. Az egykori szentély körüljáró teréből előbb egy klimatizált kiállítótérbe jutunk, majd a bazilika terének bemutatása következik. A nyugati, majd az északi irányba vezető út a három – fénykúpokkal is kiemelt – hangsúly: Szt. István sírja, a trón és az egykori szentély megtekintésével ér véget. A kijárat a püspökkert kerítése mentén elhelyezett Királyok Emlékművei mellett vezet el a Lux Kálmán által tervezett kőtárhoz és a Mauzóleumhoz. A jelenleg eltakart, de újra feltárt értékek bemutatását a program biztosítja, illetve a királyok emlékjával gazdagítja. Megjegyezhető, hogy az itt koronázott és/vagy eltemetett királyok pantheonját logikusabbnak vélnénk a tervező által is Pantheonnak elnevezett épületben elhelyezni.

A terv hiányossága, hogy az egykori szakrális tér felárulását nem a keresztény templomoknál megszokott úton, a Ny-i főbejáraton át nyitja meg. A Mátyás sírkápolnájától induló látogató út ugyan egy egykor létező térkapcsolatot nyit meg újra, de a bazilikának a K-i homlokzatán nem volt bejárata. A felvázolt látogató út sem a bazilika építészeti értékeinek a bemutatására, hanem a székesegyházban egykor eltemetett személyek nyughelyének a megmutatására koncentrál.

A romok fölé épített földem síkját, a belmagasság biztosítása érdekében megemeli, így az új járószint a jelenlegi járdaszinthez képest 1,5 m-rel magasabbra kerül. Ezen a szinten épül fel a javasolt épület és a fedett városi tér. A pályamű a pantheonnak nevezett épületben képzeletben a jövőben a szakrális eseményeket, bár a Pantheon névre utaló funkciót nem itt, hanem a püspökkert kerítése mentén helyezi el. A tervezett szakrális térben három felületet nyit meg a látogató számára, ahonnan közvetlen rálátást biztosít az alsó szint kiemelkedő motívumai (a Szt. István sír, a királyi trónus és az egykori szentély) számára, és amely nyílások egyben az alsó szint természetes megvilágítását is szolgálják, de kis méretűek.

A koncepció lényeges eleme, hogy az egykori kőtárat és a Mauzóleum épületét a kompozíció részeként kezelve, közvetlenül összekapcsolja a terv, bár az elképzelt „koronázó tér” és az osszárium számára rendelkezésre álló terület szűkösnek tűnik.

A terv eltünteti a jelenleg részben fölfalazott Pipo torony falait, a Pantheon homlokzati síkja csaknem a püspöki palota déli homlokzatával azonos. A Városház térről a látványban az 1938-ban megépült kőtár és a diadalkapu képe nem érvényesül. Hozzávetőlegesen a kapu tengelyében helyezte el a Múzeum bejáratát, ami logikus választás a felszín topográfiája szempontjából, de nem tűnik jó megoldásnak a bazilika egykori térrendszerének az ismeretében.

Az épület tömege a környezetéhez képest túldimenzionált, különösen a tetőn elhelyezett három fénycsapda alkalmazása értelmetlen. A tervezett szakrális tér megvilágítása szempontjából elégséges a lamellás határoló fal megnyitása is.

A régészeti tér szellőztetéséről nem rendelkezik a terv, így a tér ebben a formában nem valósítható meg. A kiválasztott alapozási helyek a régészeti leletek helyének ismeretében elfogadhatóak.

Részletesen foglalkozik a királyok csontjainak méltó elhelyezésével. A felső tér kevésbé utal az egykori térstruktúrára, csak a romok szintjéről válik értelmezhetővé a terület.

A püspöki palota előtt ráalapoz az É–D-i pillérsor maradványaira, a Mátyás-szentélynél is ráalapozások jelennek meg nem megengedett helyen. Mátyás-szentélyt a romterület részeként kezeli, a zárt épület a romok védelmét és a további kutatás lehetőségét is biztosítja.

A romterületet fedő-határoló épületegyüttest és a királlysírok emlékhelyét kissé geometriájú ritmusosan ismétlődő pászitfelületekkel keretezi, tagolja, ami monoton hangulatot ad a környezetnek.

33. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0046982403 0000

A terv legmarkánsabb eleme az Ozorai Pipo-torony alapjára épített egyenes „cikk-cakk” sávokkal felszakított torony.

A romterület fölé épített járható üvegtető a hasonló ötletre tervezett pályaművekhez képest jól oldja meg az ilyen szerkezetek problémáit, jól használja lehetőségeit. A járhatóságot csúszásmentes sávokkal biztosítja, a „tejüveg” mezők biztosítják a romterület diffúz fényvel való megvilágítását. A hajdanvolt bazilika kontúrájának átlátszó sávos megjelenítése az üvegfelületen lehetővé teszi a romok szintjéről az égre való kitekintést egyes helyeken.

Az üvegtető esti alsó kivilágítása szép látványt nyújthat a toronyból letekintőknek.

A toronyból nappal letekintve az ugyancsak „cikk-cakk” módon tervezett csúszásmentes járható sávokon kívül a bazilika kontúr is érzékelhető.

A torony és az üvegtető mintázata egymással grafikailag összefügg. Erősen emlékeztet Daniel Libeskind egyes homlokzataira, alaprajzaira.

A Pipo alapra épített torony elrekeszti a főtér felől a romterület (új városi üvegtér) felé való kilátást, szűkíti az átjárást.

A lefedés sokoldalúan rafinált ötlete a hasonló javaslatok hibái közül számosat kiküszöböl, városi térként való alkalmassága, anyaghasználata miatt is igen kétséges.

Az üvegfedés a romok szintjén nehézkesen és költségesen kiküszöbölhető épületfizikai problémákat okozhat.

Városszerkezetileg a pályamű a jelenlegi állapothoz képest egy új – bár korlátozott használhatóságú – városi teret hoz létre. A meglévő közlekedési helyzeten nem változtat.

A terv formarendjébe integrálódik a bazilika alaprajzi vetülete. A támaszrendszer zavarja a belső teret, a térre "rajzolt" kivetített, gravírozott illetve eltérő üveg minőségekkel, fóliázással és fényáteresztő betonnal érzékeltetett alaprajz megfelelő alaprajzi bemutatást adhat, és ezt a környező utcákban is megjelentetett kolostoralaprajzzal egészíti ki. A Mátyás-kori alaprajzra emelt folyosó és a füvesített földpart a rom védelmét sérti. A terv javasolja a romok járófelületeinek tisztázását, kiszabadítását, amely kiemelheti ennek a téri szituációnak a jelentőségét.

Örökségvédelmi kifogás, hogy az üvegtető letámasztása egy ponton nem felel meg a kiírás elvárásainak. Az alsó múzeumi tér, a fölötte lévő üvegtető ellenére is nyomott, a letámaszkodó pengepillérek pedig több helyen értelmetlenül feldarabolják a teret. A terv nem foglalkozik megfelelően a Mátyás szentély problematikájával. A terv megvalósulása esetén megfelelő szintű fenntarthatósága is kérdéses. A Pipo-torony városképileg elfogadhatatlan elem.

Egy helyen ráalapoz a Mátyás-szentélyre, a többi alap rendben. A déli oldalon a jelenlegi tartószerkezetek nagy részét elbontja. Mátyás-szentélyt betemeti, a templomtól É-ra eső terület a romterülethez kapcsolva. A romok fedése megfelelő. A Szt. István-szarkofág mellett az egykori kőtár területe más funkciót kíván, mint a tervezett kávézó

A burkolat-architektúra és a kert-rendszer érdekes, zaklatott, kaotikus geometriájú, ami sokszor alkalmazott megoldás, de itt nem szerencsés, nem e helyhez illő.

34. bírálati sorszámú pályamű **postai ragszám: CG 0000 0047496327 0000**

A Bíráló Bizottság a pályaművet 6 millió Ft összegű II. díjban részesítette

A terv a teljes romterület lefedésével számol. A lefedés nagy részét egy zöldfelületű domb alkotja, melyet városi közparkként, nem pedig hagyományos értelemben vett városi térként formál meg. A domb látványban is, gyalogos megközelítésben is jól kapcsolódik a Városház térhez. A megoldás azt az előnyt is hordozza, hogy lévén „természeti forma, nem igényel igazi, épített térfalat. Szép gondolat, hogy a domb „lebeg” a csatlakozó felületekhez képest, azzal a megoldással, hogy járható üvegödémekkel egészül ki.

A megoldás lehetőséget adna az alsó tér belmagasságának a domb belső üregét felhasználó megnövelésére, kár, hogy a pályázó nem él ezzel. A gerendák alatti 2,7m-es magasság így igen nyomott.

Az üvegödém nemcsak a lebegés látszatát szolgálja, hanem a természetes megvilágítást is biztosítja, azzal a többlettel, hogy az élő város és a lefedett múlt az utca színéről is vizuális kapcsolatba kerül.

Maga a domb szép és többrétű gondolat (pl. sírdomb az elpusztult múlt, vagy az eltemetett ősök felett, önmagában is méltó jel. Ugyanakkor barátságos közterület – zöldterület-rendezvényi tér, mivel enyhe lejtése erre alkalmassá teszi. A nagyméretű üvegödém a közönség számára viszont inkább barátságatlan, és műszaki problémákkal is jár.

A lefedett terület értelmezését, a felszínen is méltó megjelenítését többfunkciós, falszerű térelem szolgálja, látványban és audio-vizuális eszköztárával egyaránt.

A bazilika építészeti formáinak bemutatására videoernyő, "mesélő fal", valamint a domb melletti járható üvegödém szolgál. A rombemutatásnak nincs megfelelő távlatot adó építészeti megoldása.

A további jel –alkotás csak szimbolikusan jelenik meg. A Szt. István sírja fölötti kereszt gondolata méltó a terv koncepciójához, de képzőművészeti megfogalmazást igényel.

Az alapozások helye a pályázati kiírásnak megfelel. A Mátyás-szentélyt az egykori épület részeként kezeli, maradványait bemutatja, a templomtól É-ra eső területet is bekapcsolja a romterületbe. A védőépület K-ről nyitott, ez csökkenti további, jelenleg eltemetett romok bemutatathatóságát. A további kutatás mindenhol biztosított.

A romok felett lebegő zöld domb szép szerkezeti válasz a természettel épített tér megoldására. A növényzettel telepített tető acél-vasbeton térrács födéme szórt pillérekkel alátámasztott, a romok zavarása nélkül kialakítható, és a további régészeti munkát is lehetővé teszi.

A rendkívül szép alaprajzi formájú és felületplasztikájú, növényekkel beültetett záró födém felülete a tér-együttes látványos és értékes eleme. A puha, lekerekített forma jól illeszkedik a tér geometriájához. A zöld domb a terv szerint változó kiültetésű lehet, amely egyben járható felület. A gyalogos közlekedési rendszer azonban a domb igénybevétele nélkül is működik.

A pályamű az egyik lehetséges komplex jó megoldás, ami méltó lehet a helyhez. A Bíráló Bizottság ezért II. díjban részesíti.

35. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047409213 0000

A terv a régi bazilika főhajóját fedi le, ami önmagában megfelelő, de semmit nem javít a szétroncsolt terület térbeli tagolatlanságán. A pályamű részlegesen fedi le a romokat egy látható felépítménnyel, a Mátyás-kori szentély védelmével nem foglalkozik. A hely szellemiségét ugyanakkor ellentmondásos és anakronisztikus, már-már modoros eszközökkel kívánja felidézni, s ebben a Lux-féle épület részleteit követő, történelmi formákat mutató torony éppen úgy tévedés, mint az olcsó kiállítási pavilon-ízű műanyag fedésű haránt dongasoros acél tetőszerkezet, a kettő egymáshoz való viszonyáról nem is szólva.

A tervből hiányoznak a kialakult városszövetre reagáló, annak gazdagítására törekvő, finomabb kapcsolatokat kereső építészeti gesztusok. Formai megoldásaiban, anyaghasználatában építészeti igényesség tekintetében a hely jelentőségéhez nem tud felnőni.

A torony nem ad megfelelő rálátást a romkertre, mert azt a védőtető takarja. Szerepe ilyen szempontból nehezen értelmezhető.

A magasra emelt ipari jellegű rácsostartó szerkezetű, a romokat csak részlegesen fedő tető, örökségvédelmi szempontból elfogadhatatlan. Elfogadhatatlan, mert a fedett részek alá is mindent befúj a szél. Az északkeleti torony kiépítése téglából, valamint építészeti formanyelve is hibás elképzelés.

A fűrt vasbeton cölöpök helye nem minden esetben felel meg a kiírási feltételeknek, az ÉK-i torony falaira tervezett ráépítéshez hasonlóan. A csak a főhajót fölé tervezett védőtető alig nyújt védelmet a romterületnek, az ÉK-i toronynál alkalmazott ráépítés a további kutatást korlátozza.

A romterületet keretező kert parter-szerű, arányos tagolású, kolostorkert, vagy középkori várkert hangulatát idézi.

36. bírálati sorszámú pályamű **postai ragszám: BE 22279769 3 HU**

A pályamű koncepciója szerint három ütemben kívánja a tervpályázati kiírásban megfogalmazottakat teljesíteni:

1. ütem: A romterület Szabadság tér felőli főbejáratának, valamint a romnéző „királyok galériája” megépítése, ahol egy átértelmezett „modern oldalhajót” képzel el.
2. ütem: A terület északi oldalán felépített „északi oldalhajó”-ban kiállítóteret alakít ki.
3. ütem: A fenti két épületre ráfeszít egy 12-13 m magasságban lévő parabolaívű üvegtetőt, mellyel a romok védelmét kívánja biztosítani.

A terv erénye a műleírásban és a terveken is leolvasható átgondoltság, és a nyomott belmagasságú bemutató tér elkerülése. Azonban éppen ebben rejlik fő ellentmondása is: a 13m magasságban elhelyezett nagy fesztávú üvegfedés, valamint annak fogadószerkezeteként megépített „üzemi épület” és „kiállító tér” túl hangsúlyos beavatkozás mind a településszerkezetbe, mind a nemzeti emlékhely csendes szakralitásába. Az alapkonceptió érdekében a terv tartalmaz a kiírásban nem szereplő olyan új funkciókat (üzemi épület, kiállítóterem), amelyre nincsen feltétlen szükség, és amely gazdaságossági kérdéseket is felvet. A romokra való rálátást, a bemutatás lehetőségét egy galériszint létrehozásával viszont jól megoldja, de azok védelméről nem gondoskodik. A magasra emelt rácsostartó szerkezetű védőtető alá bever az eső.

Az önmagában koherens, egységes építészeti megoldás mellett a pályamű további erénye az, hogy az oldalhajók modern építészeti eszközökkel történő „rekonstrukciója” sikeresen idézi meg az eredeti templom vélt arányait (új templomteret létrehozva), azonban ez a gesztus a településszerkezetben konfliktusokat eredményez:

- a Szabadság teret az új szárnyal elválasztja az emlékhelytől, valamint a történetileg kialakult tér formavilágától idegen térfalat épít a Püspökség és a könyvtárház közé beékelve
- a Koronázó tér felől megépíteni szándékozott nagy térfal („üzemi épület”) túl erőteljesen uralja a teret (utcát)
- a Püspöki Palota beforduló szép déli szárnyát az „üzemi épülettel” betakarja
- éjjel -nappal használható városi közterület nem keletkezik, mert a romterületet a tervezett romvédelem (magasban elhelyezett védőtető) megoldása miatt zárhatóvá kell tenni

A merev alapozási rendszer É-on nem tud mindig tekintettel lenni a pályázati kiírás térképmellékletére. Mátyás-szentélyt maradványainak bemutatásáról lemond, zöld területként kezeli, az É-i romterületet a rommezőhöz kapcsolja. A romterületen értelmező kiegészítéseket, rekonstrukciókat javasol, a látványterv szerint ezzel a kívánthoz képest ellentétes célt ér el, a romokat háttérbe szorítja. A K–Ny-i irányban nyitott, magas védőtető korlátozott védelmet jelent csak. Eredeti padlófelületek – amint a tervben szó van róla – ilyen védelem mellett nem valósíthatók meg.

A terv értékelhető kertépítészeti, térrendezési megoldásokat nem tartalmaz.

A Bírálati Bizottság véleménye szerint összességében korszerű építészeti eszközökkel megformált, de túlságosan hangsúlyos, a barokk belváros hangulatától idegen és a nemzeti emlékhely szakralitását nem kellően erősítő terv született.

37. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0046950710 0000

***A Bíráló Bizottság a pályaművet 1,5 millió Ft összegű – rangsorolás nélkül –
megvételben részesítette***

A tervben javasolt építészeti megoldás léptékeivel és arányaival képes illeszkedni a meglévő városszerkezetbe és városképbe. A romterületet a Mátyás-kori szentély területének kivételével vasbeton födémmel fedi. A Mátyás szentély fölé az osszáriumtól induló széles lépcsősort tervez, ám ezzel annak keleti végét kénytelen elbontani, ami súlyos hiba. A két, más-más funkciójú térrészt összekötő lépcsősor túldimenzionált az érkezés helyén álló „oszlopcsarnokhoz” képest. A lépcsősor rendezvények lelátó tereként történő használata esetén az osszáriumot befogadó térrész színpaddá, látványterületté válik, s így kevésbé alkalmas a szakrális szerepre.

A pályamű domináns eleme, a kialakuló városi tér podesztjén elhelyezett főhajó szélességű „oszlopcsarnok”, amúgy karcsú pillérekkel álló tető, az ún. „sír baldachin”, ami megfelelő és építészettörténeti párhuzamai révén is felismerhető építészeti jel lehet a Nemzeti Emlékhely számára. Szép gondolat a tetőbe vágott, Szent István sírja felett metsződő aranyozott kereszt. A járható városi térből kivágott betekintő udvar fölé, 9 méter magasságba emelt tető ugyanakkor a 2m-re benyúló födém ellenére sem lenne képes megvédeni a romterület jelentős részét a csapóeső, a szemetelés és a magvak károsító hatásaitól, így abból alig mutatható meg több mint most.

A Bazilika építészeti értékeit a romterület bejárhatóságával biztosítja, egyéb eszközt nem vonultat fel.

Az alapozások helyei a pályázati kiírásnak megfelelnek. A Mátyás szentély betemetésével ugyanakkor annak bemutatását, további kutathatóságát ellehetetleníti, s mint már feljebb jeleztük, azt részben kénytelen lenne elbontani. A romterület egyéb helyein biztosítja a további kutatások lehetőségét.

Örökségvédelmi szempontból hibás javaslat továbbá a Városház térről a Pipo toronyhoz vezető rámpának a Püspöki palota tövéhez történő áthelyezése, illetve a Lux-féle kőtár íveinek beüvegezése.

A kialakuló városi tér funkcionális lépcsősorai meghatározzák a tervezett új teret. Az alapfalak burkolatban történő kijelölésén túl egyéb eszközzel ezért nem is kísérletezik, ami az alapkoncepció ismeretében érhető magatartás.

A műleírásban a szerző a szerkezetkialakításról, a megvalósíthatóságról nem intézkedik. A falmaradványok feletti födém pillérei, mint már jeleztük a romok figyelembevételével lettek kiosztva. A látványterveken bemutatott szerkezetek alulméretezettek, az állékonyság által igényelt méretek miatt a felépítmény jellege, megvalósulás esetén előnytelenül megváltozhat.

A pályaművet eszmeisége és jó arányérzéke miatt a Bíráló Bizottság megvételben részesíti.

38. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047171574 0000

A pályamű az eredeti padlószint megtartása mellett a romok szabadon hagyásával az eredeti térérzet megjelenítésére tesz kísérletet.

A bazilika egyedülálló történeti szerepének bemutatását „emlékműként” megfogalmazott organikus formákkal kívánja megoldani, ahol az acélszerkezeteken növényi formákat is alkalmaz. A mellékhajók romjait könnyűszerkezetes szerkezetekből épített üvegtetővel védi, a főhajó feletti teret fedetlenül hagyja. Városszerkezetileg mindent változatlanul megtart, sem városi térként, sem védőépületként nem gondolja végig a romterület védelmét és használatát, csupán „jelet emel”.

A vertikális építészeti hangsúlyként tervezett 55 m magas növényi formák által ihletett csavart fémszerkezetű torony a Bíráló Bizottság szerint nem szolgálja sem a tér szakralitását, sem annak történeti jelentőségének hangsúlyozását. Formái idegenek mind a helytől, mind a kortól, amiben születtek, és ezért elfogadhatatlanok. A sírok felett élőfákat javasol ültetni, amely egy park kialakítása szempontjából jó gondolat.

A kiírásban megfogalmazott összetett feladatra a könnyűszerkezetes üvegtetős installáció és fémtorony nem kielégítő és komplex megoldás, a választott anyagok, szerkezetek és formák nem ízesülnek a településkép egységébe.

A romvédelem szempontjából megkérdőjelezhető megoldások (vízzáró padozat a hajóban, üveglapok nyújtotta védelem a déli hajóban és a Mátyás szentélyben) hibásak- Megfelelő kiszellőztetés és vízelvezetés híján a talajpára inkább károsítja így a romokat, mint a jelenlegi helyzetben. Elfogadhatóbb megoldás lehetett volna az északi mellékhajó fölé emelt, részben nyitott védőtető alkalmazása.

Az új épület a megmaradt pillérekre nem terhel rá, de az elpusztult pillérhelyekre tervezett letámasztások a megmaradt sávalapozások miatt alapozásra nem felhasználható területre is esnek. A terv a teljes romterület bemutatásával számol, a magas, oldalról nem zárt védőtető és a nem fedett főhajó miatt a terv kevés védelmet nyújt a romoknak. A tervezett vízzáró padlózat a további kutatásokat megnehezíti. A terv szerint létrejövő gyepfelületek inkább kiegészítő, „maradvány” területek. Nincstértelmezhető kertépítészeti javaslata. A térburkolatok meglévő rendjét lényegében megtartja.

39. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047409226 0000

A pályázati tervben alapvetően helyes szándék a Romkert területének a városszövetbe történő integrálása, a Várkörút méltó építészeti rendezése. A Várkörút szakaszára tervezett új múzeumépület tornyai új, hangsúlyos, túlzó építészeti elemként jelennek meg, amely ellentmond a műleírás állításával, miszerint az építészeti „jel” maga a Romkert.

A

terv építészeti koncepciójában inkább a nyári, szabadtéri programok dominánsak. A tervezett bazilikatörténeti múzeum nem kidolgozott, városképi szempontból is rosszul illeszkedő, eltúlzott.

A romokat felfalazással egészíti ki, mely ma már nem számít korszerű romvédelmi eljárásnak. Az egyes romelemek védelmét szolgáló üvegdobozok inkább zavaróak lehetnek. A pillérek a „Christo”-féle téli becsomagolása nem jelent tartós, megbízható megoldást. A térburkolatok, zöldfelületek, közlekedő felületek jól egybefogottak, de mozaikszerűen kapcsolódnak egymással.

A terv a Mátyás-kori szentélyen városi parkot tervez, mely a feltáratlan rom szempontjából talán éppen elfogadható lehet, de nem fedett és ezért nem ad tartós megoldást. Az átközlekedést biztosító gyalogos sétány nagyvonalúan szélesre méretezett, de e miatt nincs igazán rendezvények megtartására alkalmas tér a területen. A tervezett sétánynak a romokra építése nem elfogadható, a tervezett fák telepítése szintén a romterület károsodásával járhat. Összességében: a pályázati terv romvédelmi koncepciója nem kellően hatékony.

40. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CO 0000 9114791622 0000

A terv az egykori bazilika "szobraként" értelmezi a feladatot. A komplexitás és az építészeti kontextusba illesztés helyett kizárólag erre a történeti-építészeti jeladásra helyezi a hangsúlyt. Az egykori bazilika tömegét és vélhető építészeti karakterjegyeit szoborszerű pillér és héjelemek sorozataként idézi fel. Szándéka szerint a magasban összeérő héjak - szimbolikus szerepükön túlmenően - összefüggő védőernyőként borulnak a romterület és az alatta zajló események fölé. Ezáltal ugyan a teljes romterület megtekinthető és belátható, de a magasan elhelyezett kőlapok igazi védelmet nem jelentenek a romok számára. Bár a tartóoszlopok alapozását szolgáló furatok kis átmérőjűek, a tervben szereplő helyeken mégsem készíthetők el, mivel ott épületmaradványok (alpozások vagy padló) vannak. A diszpozíció biztosítja a további kutatás lehetőségét.

A terület rendezésével, kertépítészettel mindössze a Mátyás kori bővítés területén foglalkozik, melynek feltöltése és pázsittal fedése elfogadható megoldás.

41. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0046950635 0000

***A Bíráló Bizottság a pályaművet 500ezer Ft összegű – rangsorolás nélkül –
megvételben részesítette***

A terv által javasolt városszerkezeti módosítások korrigálják a mai térhasználat hibáit, megszüntetnek akadályozó, vagy zavaró elemeket. Jó megoldás a Pipo-torony peremkorrekciója, a Lux épület előtti térszín megemelése, a múzeum ma elhatárolt szabad területének hozzárendelése az új városi tér – díszter funkcióhoz. Az új közterek rendszere sikeresen befogadja, részévé teszi az Emlékhelyet.

Valójában három városhasználatot választ külön, egységes, új minőségű városi teret létrehozva. A gyalogos tengely megtartatik, sőt kényelmesebbé lesz – ez „nyilvános” zóna és látogatók sétánya. A Lux épületek előtti városi tér/díszter már „félintim” közterület, szertartások, rendezvények helye – ami a romkert emlékeit már hangsúlyozza. A terv harmadik eleme a fedett romkert – a múzeumépület - „intim tér”, az elmélyedés helye.

Szintben és téralakítással is elválasztja a városi és a múzeumi forgalmat, építészeti eszközökkel – folyamatosan érzékelteti az emlékek jelenlétét. A felső gyalogos tengely felől be-be pillanthatunk a „titokra”, amit a Lux - épületek előtti térre érve már többet árul el magából, és a múzeumban megismerhetővé lesz.

A térrendszer területfelhasználása feszített – minden szöglete értelmesen használható. A Lux épületek előtti új köztér alkalmasságát a kiírásban igényelt funkciókra berendezéssel igazolja– egyházi szertartás, állami ünnep, előadás, szabadtéri városi rendezvény befogadására egyaránt gondolva.

A közterekhez kellő kiegészítő funkciókat is elegánsan oldja meg a terv (illemhely, raktározás), attraktív helye van a múzeumot kiszolgáló helyiségeknek (jegypénztár, ajándék-üzlet) is. A régészeti értékeket a nagyvonalú tetővel lefedett, múzeumként „in situ” kívánja bemutatni a terv.

A tető szerkezeti magasságát kihasználva a kívülről látszólag homogén tetőben a jelentős romok felett jelentősebb belmagasságot tervez, ami sajátosan légies, kívülről is sejthető.

Ez a tető- „épület-műtárgy” - nagyfokú védelem a romok felett és építészeti jel egyszerre, teljesítvén a két legfontosabb célt.

A Mátyás-kori szentély romjai fedettként tartja meg – tájépítészeti jelzésekkel utalva arra. Sajnos, a terv nem foglalkozik a bazilika építészeti értékeinek megidézésével a hajdani bazilika nem, vagy legalábbis erősen elvontan jelenik meg a terv építészeti megoldásában. A tetőzet alkotta „belső termék” is a történelem kiemelkedő emlékei, személyiségei fölött magasodnak. A tetőzet külső burkolatának rajzolata a koronázópalást mintázatát írja át a képzőművészet eszközeivel.

A pályázat a kor eszközrendszerét használja, nagyvonalúan, szellemesen, gesztussal (épület-műtárggyal) él.

A terv megvalósításához ütemezési javaslatot ad.

Kár, hogy az egykori déli pillérsor 7. pillérét és környezetét nem fedi le, a romoknak csak korlátozottan nyújt védelmet. A további kutatások lehetősége teljes mértékben biztosított.

Viszonylag nagy, egybefüggő zöldfelületet alakít ki, ami kedvező. Jó növényalkalmazási javaslatokat tesz.

42. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CO 0000 9116990799 0000

A terv a Hősök Kapujától a Fő tér irányába vezető utat a déli mellékhajó tengelyébe helyezi át, átnyitva ezzel a Pipo-tornyot. A jelenlegi szint-viszonyokhoz képest emiatt jelentősen megváltoztatja a torony járószintjét, amely „kilátópontként” jelenleg kiemelkedik a környezetéből. A műleírásban dombként értelmezi a Bazilika védőépületét, de nem organikus formát alkalmaz, hanem a középhajó lefedését sík felülettel emeli ki a környezetéből.

A pályaműben elképzelt jel egy gótikus katedrálisra utaló bordarendszer, amelyet egyenként 3 db rozsdamentes acélcsőből csúcsíves borda - illetve oszlopköteggként érzékeltet. A legmagasabb ív a Szt. István sír fölött emelkedik 38 m magasságba.

A felszínen jelzésszerűen megjelennek a templomban egykor eltemetett uralkodók sírja fölé helyezett emlékkövek.

Az É-i mellékhajó fölötti zónát kvázi intimebb térként kezeli, a püspökkert kerítése mellett rámpán vezeti le a látogatót a Lux-féle kőtár előtti felületre és az Osszáriumhoz.

A „dombhéj” nem csupán a korai bazilika alapterületét védi, hanem a Mátyás korban szentélykörüljáróval bővített késő középkori hozzáépítést is. A műleírásban ugyan megkutatott felületként írja le a 15. századi hozzáépítést, valójában ennek a térhatárnak nem ismerjük a pontos vonalát, így a védőépületnek ez a karakteres lezárása nem fogadható el.

A kiállítótérben az egykori építészeti térrendszer összeolvadni látszik a különböző korokból származó, sokszor fizikailag már nem létező emlék-töredékek bemutatása, jelzésszerű érzékeltetése között. A hangsúlyos elemek kiemelése és a kevésbé fontos maradványok elhagyása egységesebb belső téri világ megjelenítését eredményezte volna.

A terv nem tartalmaz egy elképzelt látogatói útvonalat, amely a szomszédos Múzeum épület pinceszintjéről kiindulva közelítheti meg a Bazilika maradványainak a szintjét. A romkert egyéb területei és a lefedett romok között közvetlen téri kapcsolatra utalás nincs. Nem támogatható az a gondolat, hogy a „romfelszín” fedett tere csak a szomszédos múzeum épületből közelíthető meg. Ezzel az egykori templom jelentőségét minősíti le.

A koncepció fontos elvi szempontja, hogy a mesterséges „dombhéjat” halomsírként kívánja kezelni. Ezzel indokolható az a kertépítészeti program, amely számos, nem csak Székesfehérvár környékén honos növényvel telepíti be az egyébként barna színű kőlapokkal burkolt járófelületet.

Az „Ünnepi tér” szintjén fölállított rozsdamentes acél szerkezeti rendszer jelzésértéke vitathatatlanul erőteljesen utal az egykori szakrális tér jelentőségére. Megvalósíthatósága a tervben megadott méretekkel kétséges, ennél nagyobb keresztmetszetek alkalmazása viszont a gondolat monumentalitását rontja le.

A leletek bemutatása, a bazilika egykori építészeti világának bemutatása szakszerű, kidolgozott.

Az acéloszlop-köteg alapozások több helyen nem a kiírási térképnek megfelelően helyezkednek el (pl. a püspöki palota előtt). A Mátyás-szentélyre tervezett nagymértékű és értelmezett ráépítés a további kutatást is megnehezíti, a szentély

alaprajza jelenlegi ismereteink szerint nem tisztázható, így a látogatót félrevezető megoldást ad. A zárt épület a romok védelmét biztosítja.

A tágas rendezvényterületét síkban maradó növényfelületekkel (Sedum ültetvények), pontszerűen kiemelkedő, tömeget adó, nyírott növény-kubusokkal és néhány attraktív, többtörzsű, lombos, virágzó fával tagolja, díszíti, szórt, mozaikszerű elrendezésben. Ezeket szépen egészíti ki a különböző magasságú vízsugarak szabályos rendje. Figyelemre méltó javaslata a Mátyás-féle kápolna apszisának megjelenítése a rendezvényterületet lezáró nyírott sövényvel. A térburkolatok mozgalmassak, változatosak. Zárt, összefogott zöldfelületet azonban nem létesít.

43. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0046988137 0000

A pályamű sem jól használható köztér, sem épület ötletet nem tartalmaz.

Az emelkedő tér vizuálisan rávezet ugyan egy emlékműre, de azon szabadtéri rendezvényt tartani, annak történéseit látni aligha lehet. Hacsak háttal nem fordítanak az emlékműnek és lelátóként használják a teret, ahhoz azonban kicsi a lejtése.

A mellvédek bonyolult megjelenése a városképben kedvezőtlen.

A Mátyás kori bővítés megjelenítése pozitív elem.

A magasba törő szimbolikus elem (emlékmű) függőleges mérete megfelelő, vékonysága, zászlórúd jellege a nehézkes alépítményhez képest különösen, de önmagában is erőtlen.

Az alsó tér egyes helyein a 2,50 m-es belmagasság elviselhetetlen.

A Pipo torony alapjainak bejárati üvegdoboz céljára való alkalmazása elhibázott. Szegényes építészeti kialakítása a Városház tér felőli nézetben fontos helyet foglal el.

Városképi szempontból az emelt sík oldalfalai pozitív élményt nem okoznak.

Tulajdonképpen egy keresztárboccal fedí le az egész romterületet; a Mátyás-kori szentéllyel nem foglalkozik. A romlefedés és bemutatás lényegében megoldott, a múzeum felől és a Pipo-torony irányából tárul fel a rom tere. A tér felől csak a bazilikának az alaprajza - annak is csak a román kori része - rajzolódik ki.

A terv örökségvédelmi szempontból rendben. Kár, hogy a Mátyás szentély bemutatásával nem foglalkozik.

A D-i hajóban tervezett alapozások részben aggályosak. Mátyás-szentély maradványainak bemutatásáról lemond, zöldterületként kezeli, az É-i romterületet bekapcsolja a bemutatandó romterületbe. A zárt fedés a romok védelmét biztosítja, a további kutatást lehetővé teszi.

A zöldfelületeket csak egyfajta maradványterületként alakít ki, a Mátyás-féle bővítés területének gyepesítésével. Térburkolat rendszere változatosan tagolt, attraktív felületeket ad.

44. bírálati sorszámú pályamű **postai ragszám: CG 0000 46988788 0000**

A Bíráló Bizottság a pályaművet 1,5 millió Ft összegű – rangsorolás nélkül – megvételben részesítette

A pályamű meghökkentő ötlete az „újjáépítés” nem pedig a „visszaépítés”.

A romterület lefedését 32m magas építménnyel valósítja meg. Az épület profán jellegű: kőtár, kiállító terület, kilátó, de a hajdani bazilika tömegét idézi mai építészeti eszközökkel. Az óriási tömeget az alkalmazott fa-architektúra teszi elfogadhatóvá, szellősé, fénnel átjárttá.

A lefedett monumentális tér nyugatról, az eredeti bejáratot idézve, a Városház tér felé, keletre pedig a Lux féle épület által határolt, újra fogalmazott Koronázó tér felé nyílik meg. Ezzel a térsorral nem egymás fölé, hanem egymás mellé rendeli a régészeti-rendezvényi és szakrális funkciókat. Ez utóbbit az ossarium fölött alakítja ki, keletelve és a sajátos igényeknek messzemenően megfelelően.

A javaslat, egy gondolati tengely mentén, számos kérdést old meg:

- a romok lefedését nem befolyásolják belmagassági kérdések,
- a romok látványa a jelenlegi térszinten kialakított kerengőről tárul fel,
- a Püspöki Palotához illeszkedő hét szintes, kis alapterületű kiállító és kilátó terek, mintegy toronyként az építményen belül, a teljes romterülettel kedvező vizuális kapcsolatba kerülnek. Ez a bazilika értékeinek építészeti bemutatása szempontjából is tanulságos.
- a keleti bejárat előtti lépcsőzetes tér mind az állami, mind pedig az egyházi reprezentációt képes szolgálni..

Szép példája azoknak a megoldásoknak, amelyeknél maga az épület szolgál méltó jelként.

A sokrétű ötlet ugyanakkor felrobbantja a Városház tér barokk együttesét, térfalait, látványát, szinte elviselhetetlen feszültséget kiváltva.

A püspöki palota előtti, alapozások céljára nem használható területre is helyez alapokat a terv, a püspökség kerítésének ÉNy-i sarkában tervezett alap is csak akkor felel meg a követelményeknek, ha az É-oldal alapozásai a püspökség kerítésének helyére esnek. A Mátyás-szentélyt lépcsővel teljesen elfedi, ami kedvezőtlen, a romterület É-i részét kapcsolja csak a rommezőhöz. A hosszanti résekkel átszellőző épület korlátolt védelmet jelent. A további kutatás biztosított.

A rétegelt-ragasztott fa lamellákból épített, torony méretű doboz csak felülről fedett, oldalról nem véd a csapóeső ellen. A falsávok alapozása a romok helyzetét figyelembe vevő cölöpözés, fölötte vasbeton kiváltással.

Az időjárási hatásoknak kitett fa öregedése az építmény idő előtti avulását, látványbeli értékcsökkenését okozhatja.

Térburkolat-architektúrája eléggé szokványos. Kertépítészeti javaslatokat, zöldfelületeket a terv nem tartalmaz.

45. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0047469381 0000

***A Bíráló Bizottság a pályaművet 2,5 millió Ft összegű – rangsorolás nélkül –
kiemelt megvételben részesítette***

A terv szép alap gondolata a hely szellemiségének megjelenítése, sajátos építészeti-kertészeti eszközökkel. A romkert szintjén felvállalja a királysírok egyfajta, nem történelmi hitelességre törekvő, inkább szemléltető elhelyezését, s ennek megfelelően a lefedés tetején létesített királykertet, a szimbolikus jelentőségű formára nyírott fákkal. Ez tekinthető egyszerűen a sírok feletti városi kegyeleti parknak is, de utal a történelmi folytonosságra is, figyelmeztetve a ma emberét arra, hogy régi királyaink szellemisége élő és eleven. A két szintet vizuálisan összekötő bevilágító átriumok és a romkertet körbeölelő áttört palást szűrt fényének üzenete jól érvényesül. A terv a romkert bejáratát helyesen a püspöki palota mellé teszi, a látogatókat átgondolt, élvezhető belső útvonalon vezeti végig. Szép gondolat a névtelenek zöld sírja a Mátyás kori szentély területén a gyertyagyújtó fallal.

Jól használható és emelkedett hangulatú a tetőkert nyugati oldalán végigfutó egyszerű oszlopcsarnok, kár, hogy a városház tér felől tömör toronyban végződik. Ennek mentségére legyen mondva, hogy mérete mértéktartó, visszafogott, anyaghasználata a pályamű egészével egységes. A túlzottan határozott, kissé merev térfalakat meghatározó lefedés a Lux-féle udvar téglakő architektúrájához illeszkedik, palástja homogén, áttört kőfal, melynek anyagválasztása helyes, ugyanakkor függesztett szerkezeti megoldása építészeti szempontból kissé ellentmondásos.

A terv hibája, hogy a lefedés a déli oldalon horizontálisan szigorúan rászorul a barokk házsorra, leszűkítve a gyalogos tengelyt. Igaz, hogy onnan végig betekintés nyílik a romkertbe, de a lelógó köpenyfal szinte ráül a meglévő mellvédre, ami súlyossá és tömegszerűvé teszi a Koronázó tér északi oldalát.

A terület keleti oldalán az új keleti térfalnak köszönhetően Lux-féle épületekkel a városra jellemző trapéz alakú, szép arányú rendezvényterület jön létre, ami mindenképpen hasznos adalék és új érték a belváros szövetében.

A terv a romok lefedése tekintetében a Mátyás-kori szentély jelentős részét szabadon hagyja. Nem vitatva a terv újszerű gondolatait, a romok szintjén a kertépítészeti újrafogalmazás dominánsabb a romok bemutatásánál és a régészet és műemlékvédelem érdekeit sértheti.

Védőépületet Ny-ról a püspökség kerítése mellett lezáró alapok kisebb korrigálást igényelnek, esetleg É-on is. A teljes romterületet egészskén kezeli, a további kutatás biztosított.

A királyi kert vasbeton födémen épített intenzív zöldtető, melynek alátámasztásai esetenként nem veszik figyelembe következetesen a romok elhelyezkedését.

A királyok kertje, a romterületet lefedő födém szerkezeten épült tetőkert szép gondolat, de formai megoldása inkább labirintus-szerű, zezugos területeket ad és a növényalkalmazásból fakadó, mozaikszerűen más-más földréteg vastagságot feltételező kert szerkezeti problémákat is okoz.

A tervet a Bíráló Bizottság sajátos szellemiségéért és következetes építészeti-kertészeti megoldásaiért kiemelt megvételben részesíti.

46. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0047015063 0000

A Bíráló Bizottság a pályaművet 500ezer Ft összegű – rangsorolás nélkül – megvételben részesítette

A romok felett lebegő hálózatos transzparens szerkezet - mint virtuális múzeum-jelenti a pályamű alapkiindulását.

Jellegében a romterület felett kifeszített tető típushoz tartozik azzal, hogy ez a védőtető-térrács magába foglal egy –a bazilika alaprajzi rendszerét absztrakt formában megjelenítő- teljes építményszintet. Ezt a szintet a 20. század technológiai leleménye : a számítógép „modorában” 3 X 3 m-es raszterhálóra fűzve vállaltan „pixelesen” határol egy „végtelen” térrács közé zárva, amely a leírás szerint folyamatosan bővíthető. Fenti gondolat lehetne akár egy a múltat és jelent összekötő vezérmotívuma a tervnek, azonban a gondolat „tárgyasulása” az érzékelés szintjén nem sikerült.

A szemmagasságból csupán egy izgatott, hatalmas horizontális tömeg jelenik meg a romok felett, amely sem a kialakult térfalrendszert, sem az emlékhely méltóságát nem erősíti, inkább opponálja. Izgatottságát tovább növeli a raszterháló kontúrján konzolosan túlnyúló keretszerkezet, melyet üvegfal határol minden irányból (fal-padló-mennyezet). A koncepció lényege csupán madárperspektívából látható, szemmagasságból a felvetített alapfalak nem érzékelhetőek.

A koncepcióhoz további zavaró - a hely szelleméhez, és a rendeltetéshez nem tartozó- ötleteket tesz: öko-gondolat, energiatudatos építészet, „mintaprojekt” stb.

Fenti elemek mellett az utcaszinten is üvegfelületet tervez, láthatóvá téve az eddig nem látszó romrétegeket.

Elemzése szerint a Forum-Romanum jelleget megtartva feszít a romok fölé virtuális múzeumot, melyet csupán négy ponton támaszt le, amely a Bíráló Bizottság szerint csak gazdaságtalanul építhető meg. A négypontos letámasztás - mint technikai „bravúr” - nem hoz többletértéket az emlékhely jelentőségének hangsúlyozásában. A Pipo torony és az észak-keleti torony helyén felvonókat tervez a múzeumba való feljutás érdekében.

A városszerkezet vonatkozásában a terv nem veszi fel a kialakult beépítési struktúra ritmusát, hanem a romokra kissé önkényesen ráhúzott raszterből épít absztrakt világot a 8-9 m magas lepénnyel, ami túlságosan spekulatív megjelenésű. A raszter „épületté emelése” érzelemmentes megoldást eredményez, amely az emlékhely szakralitását spekulatív, technokrata gesztussal megszünteti. Az utcaszinten elhelyezett üvegpadló pedig elbizonytalanítja a járókelőket, és a barokk belvároshoz nem méltó felületet teremt.

Örökségvédelmi szempontból elfogadható, mert vb. földemmel és üvegföldemmel fedi a romokat. Bár egy meglehetősen nyomott tér jön létre így is.

A négy ponton történő alátámasztás helyét nem találni a terven. Mátyás-szentély és az É-i romterület fölé a védőtetőt nem terjeszti ki, ezzel bemutatásuk elé komoly akadályt gördít, amit azonban a terv készítői nem érzékeltek. A védőépület oldalról nyitott, de a műleírás nem zárja ki a függőleges zárás lehetőségét, ez azonban valószínűleg rontaná az épület megjelenését. Ebben a formájában korlátozott

védelmet tud csak nyújtani. További kutathatóság a négy letámasztás következtében biztosítottak látszik.

A üvegből tervezett, lábakra állított múzeum gyakorlatilag három üvegfödém létesítését igényli. A néhány filigrán alátámasztási pont, és szerkezeti méretek nem reálisak. Az épület energetikailag nem átgondolt, a nyári hővédelmet önmagában a szellőztetés nem oldja meg, télen a létesítmény fűtést igényel. A mobil üvegfalak, hőszigetelése, légzárása csekély, a hűtésre javasolt vízpermet az üveget öregíti, a felfogás, és elvezetés nem megoldott. A PV elemek alkalmazása túldimenzionált. A tervezett „építmény” megvalósítása a rendelkezésre álló költségkeret többszörösét igényli.

Kertépítészeti, zöldfelületi javaslatokat a terv nem tartalmaz.

A terv erénye a konzekvensen végigvitt alapgondolat, de éppen az alapgondolat szellemisége, annak futurisztikus volta nem felel meg a kiírásban foglaltaknak.

Ugyanakkor a koncepció következetes kifejtése és a pályamű „egyedisége” miatt a Bíráló Bizottság a tervet megvételben részesíti.

47. bírálati sorszámú pályamű

postai ragszám: CG 0000 0047439942 0000

A tervben megfogalmazott elképzelés illeszkedni kíván a meglévő városszerkezetbe, sőt, annak meghatározó erejét tekinti kiindulópontnak. A közlekedési vizsgálat és a „direkt építészet” megjelenésének elvetése eredményeként a terv új, bár nem előzmények nélküli, kettős hídszalag szerkezetű közlekedési nyomvonalat javasol, mely a Lux-féle díszkapu és a Pipo torony között húzódik. Ettől északra rafináltan hullámzó vasbeton szerkezetű „zöldtető” lepel védi a romokat. Az elképzelés szerint tehát az oldalról részben üvegfalakkal zárt védőtető a Püspökkert folytatásaként is értelmezhető. A kettős hídszalag és a védőtető együttesen a teljes romterületet, tehát a Mátyás-szentélyt és templomtól É-ra eső területet is lefedi és óvja, ami alapvetően pozitív gondolat. Dicséretes, hogy a múzeum jól megválasztott bejáratának előteréből a saját járószintjén nyílik lehetőség az üvegtetővel védett sírkápolnák megtekintésére. Hiba ugyanakkor, hogy a javasolt új gyalogos tengely illetve az az alatt húzódó üvegfal belemetsz a középkori Bazilika terébe, így annak bemutatása nem tiszta.

A romterület zöldtetővel történő lefedése elvileg hasznosítható gondolat, de a tervben kidolgozott formában az építmény és a létrejövő mozgalmas, romantikus kert-felszín nem „a romterület auráját” jeleníti meg, hanem önálló attrakcióvá válik, s itt nem ez a cél. A zöldtető járhatóvá tétele pedig - a horpaszok és bevilágító gödrök ismeretében – egyenesen balesetveszélyes, elvetendő javaslat. Ennek értelmében hiába szépek a kettős ívű panoráma és átközlekedő út-páros vonalai és átmetsződései, ha részben irreális funkcionális elképzelés hívta életre azokat. Érdekes, bár gyengébb idegzetűeknek valóban nem ajánlható elképzelés az északkeleti toronyból kiemelkedő panorámalift gondolata.

Az alapok elhelyezésénél a legmesszebbmenőkig figyelembe vette a pályázati kiírás mellékletét, mert az organikus tető alatt organikus elhelyezett vasbeton oszlop-csoportok régészeti szempontból indifferens, tehát megfelelő helyen állnak. A terület további kutathatósága így biztosítottnak tűnik.

Örökségvédelmi szempontból elsősorban a terv öncélú szellemisége és a bazilika területének üvegfalal történő átvágása kifogásolható.

A terv koncepciójáról összességében elmondható, hogy nagyvonalú és játékos alapvetésén túl, a helyszín részletekig menő ismerete ellenére is hiányzik belőle a nemzeti emlékhelytől elvárt közösségformáló ünnepi aspektus.

A nagyvonalúnak tűnő megoldás számos részletproblémát vet fel, így megvalósíthatósága is kérdéses.

A tervezett védőtető belső tartószerkezeteinek, erőteljesen organikus karaktere a rom áttekinthető bemutatása és értelmezhetősége ellen hatnak.

48. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0046985491 0000

A pályázati mezőny egyedüli terve, amely a teljes rommező felszínre tárását, kiszabadítását tűzi ki céljául. A romokat konzerválva, mintegy keretbe foglalva, kívülről és lefedetlenül hagyva teszi szemlélet tárgyává. Ennek érdekében a területen átvezető kelet-nyugati gyalogos forgalmat a rommező déli szélére helyezi, melyet egy általa épített - a déli térfal idegen ingatlanainak elbontása, illetve jelentős átépítése árán nyert - új árkádsoron vezet át. A jelentős méretű beavatkozással, vitatható méretű és architektúrájú új tömegekkel operáló tetszetős pályamű ugyan gondolatilag koherens, tartalmaz funkcionális ötleteket (műhely-archívum-kötár-könyvtár), érdekes felismeréseket és finom gesztusokat is (ilyen például a püspökkert és a rommező kontrasztos értelmezése, vagy az erős térszervező hatású, szimbolikus jelentésű egyetlen tölgyfa), nem a pályázati kiírás legfőbb elvárásaira adott válasz, nem megvalósítható.

49. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0047195367 0000

A terv kiterjeszti a tervezési terület határát, a meglevő sétány és a Várkörút sarkára új múzeum épületet tervez mélygarázzsal. Ez a javaslat a saroktelek (401, 402, 404, 405 hrsz.) megszerzésével és az új gyalogos útvonal építésével hosszú távon helyes lehet, de a jelenlegi támogatás keretei közt nem reális.

A tervezett múzeum építészeti formálása, a főbejárat megoldása mozaikszerű, a régi épület kiegyensúlyozottságával szemben heterogén, illeszkedése további megoldatlan építészeti kérdéseket vet fel. A kilátótorony határozott, közlekedési épület karakterű megjelenítése is problémás, a romterület jelentősége ellen hat. A téren az átközlekedés lehetősége a terv szerint megszűnik, ami nem kedvező. Az elegáns, tágas gyepfelületek ugyanakkor jól kiegyensúlyozhatják az építészeti együttest. Kedvezőtlen, hogy a szakrális rendezvénytér csak egyetlen, viszonylag keskeny útvonalon közelíthető meg, s tömeges forgalom lebonyolítására nem alkalmas.

A román kori szentély fölé tervezett rozsdamentes acélváz és üvegfedés idegen elemként, formai ellentmondásokkal jelenik meg. A pneumatikus teleszkópok nem méltó építészeti szimbólumok, visszahúzott formájukban még zavaróak is lehetnek és a régészeti kutatás érdekeit a pillérekre telepített voltuk sérti.

A Bazilika köveinek védelmére helyes gondolat a kőtár bővítése, a Lux-féle épület új hasznosítására, az in situ kövek kiegészítése felső védelem hiányában azonban nem tartós megoldás. A romok fedett védelmére nem tesz javaslatot, a javasolt elektrokinetikus, elektroozmotikus megoldások az intenzív csapadékvíz-terhelés miatt nem hatékonyak.

50. bírálati sorszámú pályamű
postai ragszám: CG 0000 0047351224 0000

A Bíráló Bizottság a pályaművet 7 millió Ft összegű I. díjban részesítette

A pályamű rendkívül érzékenyen, kevés eszközzel szövi bele a romterületet a várostestbe. Frappánsan oldja meg a maradványok védelmét éppúgy, mint a szimbolikus jel megfogalmazását. A teljes rommező felett - az utca forgalmától finoman megemelten, de attól nem elszakítva - egzakt kontúrral jelölt új városi nyitott közteret hoz létre. Felszínén az alatta elhelyezkedő emlékekre tesz finom utalást. A romok hiányát süllyesztett átriumokkal, a kitüntetett fragmentumokat színes üveg kubusokkal jelöli - ezek egyúttal a lenti tér megvilágítását is szolgálják. Érdekes ötlet a még régészetiileg feltáratlan területek kisebb üveglencsékkel való jelölése.

A kompozíció legfontosabb felszíni eleme az egykori bazilika főhajója fölé szerkesztett, egyetlen tömbként megfogalmazott "jel", mely kerül mindenféle konkrét utalást, örökérvényű alakjával, artisztikumával, anyaghasználatával mégis felidézi az egykor itt állott szakrális teret. Horizontálisan rétegzett beton-színesüveg falazata nemcsak a belső tér szakralitását fokozza, hanem - a sötét beálltával - sajátos fényhatásaival ad jelet a külvilágnak. Az egykori oltár helyét befüggesztett negatív négyzetes laternával jelöli ki, mely egyúttal a tér természetes megvilágítását is erősíti. Odalenn, a rejtett rommező világa - a padozat változatos süllyesztésének és a mennyezeti elemeknek köszönhetően - változatos belmagasságú, pulzáló belső tér, sajátos fényekkel. A romok bejárását, értelmezését és egyben védelmét a tőlük eltartott, közöttük vezetett vörösfenyő járófelületű rámpák és hidak szolgálják. A terv nagyvonalúságától idegen az utca sodrásterébe szerkesztett pénztár pavilon.

Alapozásait négyzethálóra szerkeszti, ennek kiosztása helyenként következetlen, néhol ütközik a romokkal, illetve nehezítheti a további kutatást - de ez könnyen korrigálható. Süllyesztett zöldfelületeinél a szomszédos romok védelmét fokozott gondossággal kell megoldani. A vízzáró födém nem reális műszaki megoldás, kissé ellentmond a terv magas szellemiségének és más igényes részleteinek. A kompozícióban sajátosan alkalmaz kertészeti eszközöket: csak a süllyesztett átriumokban tervez szabályos alaprajzi formájú, dekoratív gyepfelületeket. A térszintet - a szabadtér minél kötetlenebb használata és a színes üvegekubusok érvényesülése miatt - szándékosan "üresen" kezeli, egyúttal kontrasztos szerepet szánva a püspökkert látványának.

A pályaművet, korszerű gondolatisága, építészeti értékei és hasznosíthatósága miatt a Bíráló Bizottság I. díjban részesíti.

BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG